LAPPI

Arktinen ja kansain-välinen menestyjä

KANSAINVÄLISTYMISEN JA ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN
STRATEGISET PRIORITEETIT 2018 – 2022

LAPPI on luonnostaan kansainvälinen alue. Arktisuus on luonnollinen osa lappilaisten arkea kaikilla elämän osa-alueilla. Lappilaiset ovat toiminnassaan sopeutuneet ympäröivään luontoon ja haluavat kehittyä Suomen ja Euroopan unionin pohjoisimman alueen asukkaina kestävän kehityksen huippuosaajiksi.

Toimitus
Kristiina Jokelainen

Kuvitus ja graafinen suunnittelu
Lasse Paldanius

Kannen kuva:
Lapin Materiaalipankki

Lapin liitto
ISBN: 978-951-9244-87-7
Julkaisusarja: A51/2018
Rovaniemi 2018

LAPPI

Arktinen ja kansain-välinen menestyjä

LAPLAND
Above Ordinary

LAPIN LIITTO

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa EU:lta
2014–2020

Kuva 1: Kulttuurin omaleimaisuus, ihmisten hyvinvointi, korkea teknologia sekä puhtaan ja koskemattoman luonnon kauneus kohtaavat kansainvälistyvässä Lapissa.

Sisällysluettelo

6 ..... Maakuntajohtajan tervehdys

7 ..... Lappi faktoina ja lukuina

8 ..... Strategia lyhyesti

9 ..... Strategiija oanehaččat

10 ..... **1. Lappi – Arktinen ja kansainvälinen toimija**

10 ..... 1.1. Lappi Arktisen toimintaympäristön keskiössä

14 ..... 1.2. Älykkäät valinnat auttavat vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin

16 ..... **2. Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä**

17 ..... 2.1. Visio - Lappi on arktisen alueen johtotähti

18 ..... 2.2. Strategiset prioriteetit ja toimenpiteet

20 ..... 2.3. Prioriteetti 1: Kehittyvä arktinen liiketoiminta kasvun perustana

30 ..... 2.4. Prioriteetti 2: Arktinen osaaminen, uudistuminen ja innovaatiot vahvistamassa kasvua ja kansainvälistä liiketoimintaa

34 ..... 2.5. Prioriteetti 3: Alueellinen ekosysteemi kansainvälistymisen perustana

38 ..... **3. Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian toimeenpano**

38 ..... 3.1. Kansainvälistyvä älykäs erikoistuminen

40 ..... 3.2. Strategian toimeenpanon tiekartta

Saatteeksi – Maakuntajohtajan tervehdys

Mika Riipi
Lapin maakuntajohtaja

Lappi on Suomen kansainvälisin maakunta – olemme keskellä Barentsin arktista aluetta ja täällä on aina eletty, yritetty ja tehty töitä rajojen yli. Kansainvälisyys asenteena on lappilaisille ollut aina arkea.

Digitalisaation, globalisaation ja niiden avittaman uuden talouden aalloissa maantiede menettää koko ajan merkitystään kasvun ja työn kehittymisessä. Samalla se haastaa meitä entistä enemmän ajattelemaan koko maailmaa toiminta-alueena ja mahdollisena markkinana. Menestyäksemme tarvitsemme entistä enemmän rohkeutta, verkostoitumiskykyä ja yhteistyötä – mutta sen vastapainona mahdollisuudet ovat lähes rajattomat.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategiassa hahmotamme maakunnallisia askeleita tähän muuttuvaan toimintaympäristöön. Lapin vahvat kasvualat ovat pohjana, mutta samalla haluamme nostaa arktisen osaaminen ja uudet kasvumahdollisuudet esille. Kaiken menestymisen taustalla onkin sitten niin yritysten kuin kehittäjien vahva verkottuminen ja yhteistyö.

Strategian keskeinen johtoajatus on kuitenkin se, että erityisesti meillä Lapissa kansainvälisyys tulee tunnistaa osaksi kaikkea toimintaamme. Tämän johdosta halusimmekin olla ennakkoluulottomia ja yhdistimme kansainvälistymisstrategian ja Lapin älykkään erikoistumisen ohjelman päivityksen.

Haluan kiittää kaikkia strategian valmistelussa mukana olleita yhteistyökumppaneita ja erityisesti yrityksiä luovasta ja sitoutuneesta työstä. Lappi tulee varmasti tulevaisuudessakin olemaan paitsi Suomen kansainvälisin maakunta, niin myös koko arktisen alueen johtotähti!

> **Menestyäksemme tarvitsemme entistä enemmän rohkeutta, verkostoitumiskykyä ja yhteistyötä – mutta sen vastapainona mahdollisuudet ovat lähes rajattomat.**

LAPPI faktoina ja lukuina

- **Pinta-ala 100 366 km², josta 7 699 km² vettä**
- **Asukkaita 180 200, väestötiheys 1,8 /km²**
- **Työllisyys: noin 69 000 työpaikkaa, joista noin 50% on yrityksissä**
- **Yritysten lukumäärä 9 100**
- **Lapin vuotuinen liikevaihto 12 000 M€, josta 70% tulee yrityksistä**
- **Kaivos ja metalliteollisuuden vuotuinen liikevaihto noin 5 000M€**
- **Metsäbiotalouden vuotuinen liikevaihto noin 1 300 M€**
- **Maailman pohjoisin bio-, kaivos-, metalliteollisuuden keskittymä**
- **Euroopan ainut kromikaivos ja suurin kultakaivos Euroopassa**
- **Matkailu on nopeimmin kasvava toimiala, jonka kokonaiskysyntä noin 1 000 M€, vuotuinen kasvu keskimäärin 9%, 2017 jopa 20%**
- **Maa- ja porotaloustuotanto noin 340 M€**
- **Suomen neljänneksi suurin vientialue Suomessa, 7 % Suomen viennistä**
- **Alueella on yhdeksän kansallispuistoa**
- **Puhtain ilma maailmassa ja vesi Euroopassa**
- **Maailman suurin luomukeruualue**
- **Vahva koulutusrakenne: Lapin yliopisto, Lapin ammattikorkeakoulu, Ammattiopisto Lappia, Lapin koulutuskeskus REDU ja Saamelaisalueen koulutuskeskus**
- **Tutkimuslaitokset: Geologian tutkimuskeskus (GTK), Luonnonvarakeskus (LUKE), Sodankylän geofysiikan observatorio (SGO) suurimpina**
- **Valtakunnallinen Kierto- ja biotaloudenkeskus Kemissä**

LAPISSA ON SUOMEN NOPEIMMIN KASVAVA TALOUS

Lappi on ainutlaatuinen arktinen alue, joka haluaa olla EU:n harvaan asutuista alueista innovatiivisin ja yrittäjävetoisin vuoteen 2022 mennessä. Tulevaisuuden tavoitteet ovat korkealla, mutta toimet, joilla tavoitteeseen on lähdetty pyrkimään, ovat konkreettisia ja lähellä toimijoita.

Strategia lyhyesti

Lappi on Suomen ja koko Euroopan unionin pohjoisin alue. Samalla Lappi on maantieteellisesti Suomen kansainvälisin maakunta. *Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä* -strategia priorisoi ne älykkään erikoistumisen toimenpiteet, jotka tukevat kansainvälistä kasvua. Strategian toteuttamiseen tarvitaan koko maakunnan vahvaa osaamista, innovaatiotoimintaa ja alueellista ekosysteemiä, jotka yhdessä luovat pohjan kestävälle kasvulle ja kansainväliselle liiketoiminnalle.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategia tarkentaa myös vuonna 2013 valmistuneen Lapin arktisen erikoistumisen ohjelman älykkään erikoistumisen valintoja ja vahvistaa Lappi-sopimuksen strategisia valintoja ”Arktinen talous vahvistuu” sekä ”Työ ja osaaminen uudistuvat rajattomassa ympäristössä”.

Arktisuus on olennainen osa kansainvälisesti tunnettua Lappi-brändiä, jota vahvistetaan entisestään. Lappi onkin arktisen alueen johtotähti. Tavoitteena on tehdä Lapista EU:n harvaan asuttujen ja sirkumpolaaristen alueiden innovatiivisin ja yrittäjähenkisin alue. Kestävät ja kannattavat energiaratkaisut synnyttävät taloudellisen kasvun edellytyksiä. Digitaaliset ja uuden teknologian ratkaisut ovat avainasemassa, kun kehitetään uutta liiketoimintaa ja kasvatetaan arktista osaamista.

Teollisuus tuo kaivattua investointipanostusta maakuntaan, mikä edistää alueen työllisyyttä ja kehitystä. Luonnonvarojen ja luonnonolosuhteiden kestävä jalostaminen on Lapin älykkään erikoistumisen ja kansainvälistymisen kulmakivi. Lapin luonnonvarojen merkitys koko Suomen viennissä on merkittävä. Kiertotalous on yksi vahvimpia potentiaalisia osaamisaloja Lapissa. Tämä on luonut pohjan uudelle teollisuuden sivuvirtojen hallintaan perustuvalle yritystoiminnalle.

Lappi on kansainvälisesti vetovoimainen luonto- ja elämysmatkailukohde, joka kuuluu Euroopan matkakohteiden kärkeen. Lappi hyödyntää kestävästi arktisia olosuhteita matkailussa ja on sitoutunut kestävän ja vastuullisen matkailun kehittämiseen.

Lisäksi Lapissa panostetaan uusien nousevien alojen tunnistamiseen ja tukemiseen. Tästä esimerkkinä on mm. sosiaalisesti kestävän talouden mallien eteenpäinvieminen, jossa keskiössä on avoimuus ja yhteiskunnallisen hyödyn tavoittelu taloudellisen hyödyn lisäksi.

Alueellisten yhteistyömallien kehittäminen ja verkostoituminen klustereiksi on tuottanut jo tähän mennessä vahvaa tulosta. Lapin taloudellisen kehityksen perustana on tukea alueen toimijoiden kapasiteettia kehittää kansainvälistä liiketoimintaa. Kansainvälistymisen lähtökohtana on oltava vahva ekosysteemi, maakunnallinen yhteistyö, joka tunnistaa ja tunnustaa erilaiset keinot ja tarpeet toimijasta riippuen.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian toimeenpano perustuu alueellisten toimijoiden hyvään yhteistyöhön. Tässä strategia vahvistaa edellytyksiä toimia kansainvälisellä toimintakentällä niin Lapissa kuin Lapin ulkopuolellakin.

Strategisten prioriteettien tiekartoissa (s.41-43) on kuvattu toimet, joilla saavutetaan asetetut tavoitteet. Osana Lappi sopimuksen toimeenpanoa Lapissa hyödynnetään rahoitukselliset synergiat ja valitaan yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa meille hyödyllisemmät EU-rahoitusmahdollisuudet tukemaan kansainvälistyvää älykästä erikoistumista.

Strategiija oanehaččat

Lappi lea Suoma ja oppa Eurohpa uniona davimus guovlu. Seammás Lappi lea eatnandieđalaččat Suoma álbmogiidgaskasaččamus eatnangoddi. *Lappi – Árktalaš ja álbmogiidgaskasaš menestuvvi* -strategiija prioritere daid jierpmálaš spesiálašuvvama doaimmaid, mat dorjot álbmogiidgaskasaš šaddama. Strategiija ollašuhttin dárbbaša oppa eatnangotti nana máhtu, innovašuvdnadoaimma ja guovllulaš ekosystema, mat ovttas duddjojit vuođu gierdavaš šaddamii ja álbmogiidgaskasaš gávpedoibmii.

Lappi – Árktalaš ja álbmogiidgaskasaš menestuvvi -strategiija dárkkálnuhttá maiddái jagis 2013 válbmanan Lappi árktalaš spesiálašuvvama prográmma jierpmálaš spesiálašuvvama válljemiid ja nanne ođasmahttojuvvon Lappi-soahpamuša strategalaš válljemiid "Árktalaš dállodoallu gievru" sihke "Bargu ja máhttu ođasmuvvet rájehis birrasis".

Árktalašvuohta lea mávssolaš oassi álbmogiidgaskasaččat dovddus Lappi-brándas, mii ain nannejuvvo. Lappi lea fal árktalaš guovllu njunuš. Ulbmilin lea dahkat Lappis EU hárvvit ásaiduvvon ja sirkumpoláralaš guovlluid innovatiivalaččamus ja fitnodatustitlaččamus guovlu. Gierdavaš ja gánnáhahtti energiijačovdosat čuoččáldahttet eavttuid ekonomalaš šaddamii. Digitálalaš ja ođđa teknologiija čovdosat leat hui dehálaččat, go galgá ovddidit ođđa gávpedoaimma ja loktet árktalaš máhtu.

Industriija mielddisbuktá váillahuvvon investeremiid eatnangoddái, mii ovddida guovllu barggolašvuođa ja gárggiideami. Luonddudriggodagaid ja luonddudili gierdavaš ovddosdikšun lea čiehkageađgin, vai Lappi sáhttá spesialiseret jierpmálaččat ja šaddat ain eambbo álbmogiidgaskašin. Lappi luondduriggodagaid mearkkašupmi Suoma doalvumas lea fuopmášahtti. Birradoallu lea okta nannoseamos potentiálalaš dáidosurggiin Lappis. Dat lea duddjon vuođu ođđa fitnodatdoibmii, mii vuođđuduvvá industriija doaresrávnnjiid hálddašeapmái.

Lappi lea álbmogiidgaskasaččat geasuheaddji luondu- ja vásáhusturismačuozáhat, mii gullo Eurohpa turismačuozahagaid njunnošii. Lappi ávkkástallá gierdavaččat árktalaš dili turismas ja lea čatnasan gierdavaš ja ovddasvástáduslaš turisma ovdáneapmái.

Dasa lassin Lappis deattuhit, ahte galgá dovdat ja doarjut ođđa loktaneaddji surggiid. Ovdamearkan dás lea earet eará sosiálalaččat gierdavaš dállodoalu málliid ovdáneapmi. Guovdu lea rabasvuohta ja viggan ovttasgoddálaš ávkki maŋŋái, ii dušše ekonomalaš ávkki maŋŋái.

Guovllulaš ovttasbargumálliid ovddideapmi ja fierbmáiduvvan klusteriidda lea juo dássážii mielddisbuktán nana boađusa. Lappi ekonomalaš ovdáneami vuođđun lea doarjut guovllu doibmejeddjiid kapasiteahta ovddidit álbmogiidgaskasaš gávpedoaimma. Jos hálida šaddat álbmogiidgaskasaččan, galgá leat nana ekosystema, eatnangoddálaš ovttasbargu, mii dovdá ja dovddasta sierra vugiid ja dárbbuid dahkkis fuolakeahttá.

Lappi – Árktalaš ja álbmogiidgaskasaš menestuvvi – strategiija čađaheami vuođđuduvvá árktalaš doibmejeddjiid buorre ovttasbargui. Dán áššis strategiija nanne eavttuid áhtat álbmogiidgaskasaš doaibmagiettis sihke Lappis ja Lappi olggobealde.

Strategalaš prioriteahtaid geaidnukárttain (s. 41-43) leat govviduvvon doaimmat, maiguin sáhttá joksat ásahuvvon ulbmiliid. Oassin Lappi-soahpamuša ollašuhttimis Lappis ávkkástallet synergiijaiguin ruhtadeamis, ja ovttas guovllulaš doibmejeddjiiguin válljejuvvojit midjiide ávkkálaččamus EU-ruhtadanvejolašvuođat doarjun dihtii jierpmálaš spesialiserema, mii šaddá ain eambbo álbmogiidgaskasaččan.

1. Lappi – Arktinen ja kansainvälinen toimija

1.1. Arktisen toimintaympäristön keskiössä

Lappi on Suomen ja koko Euroopan unionin pohjoisin alue. Arktisuus on luonnollinen osa lappilaisten arkea kaikilla elämän osa-alueilla. Lappilaiset ovat toiminnassaan sopeutuneet ympäröivään luontoon ja haluavat kehittyä EU:n pohjoisimman alueen asukkaina kestävän kehityksen huippuosaajiksi.

Lappi on maantieteellisesti Suomen kansainvälisin maakunta, jolla on yhteistä rajaa Ruotsin, Norjan ja Venäjän kanssa yhteensä noin 1 700 kilometriä. Perinteisesti lappilaiset ovat olleet hyvin aktiivisia Barentsin euroarktisella alueella. EU:n raja-alueohjelmat ovat vahvistaneet yhteistyötä niin länteen kuin itäänkin. Lapin näkyvyyden lisääminen erilaisissa eurooppalaisissa foorumeissa on tehnyt maakunnasta arktisen kestävää liiketoimintaa kehittävän kärkialueen ja lappilaista toimijoista haluttuja yhteistyökumppaneita.

Arktiset alueet ovat maapallon puhtaimpia ja luonnontilaltaan parhaiten säilyneitä alueita, mutta ne ovat monien nopeiden muutosten keskellä. Globaali kiinnostus alueen luonnonvaroihin sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset asettavat arktiset maat uuteen tilanteeseen. Lappi ei halua tyytyä seuraamaan sivusta arktisen alueen kehittymistä. Lappi voikin aidosti vaikuttaa sille tärkeisiin asioihin olemalla aktiivinen kansainvälinen toimija.

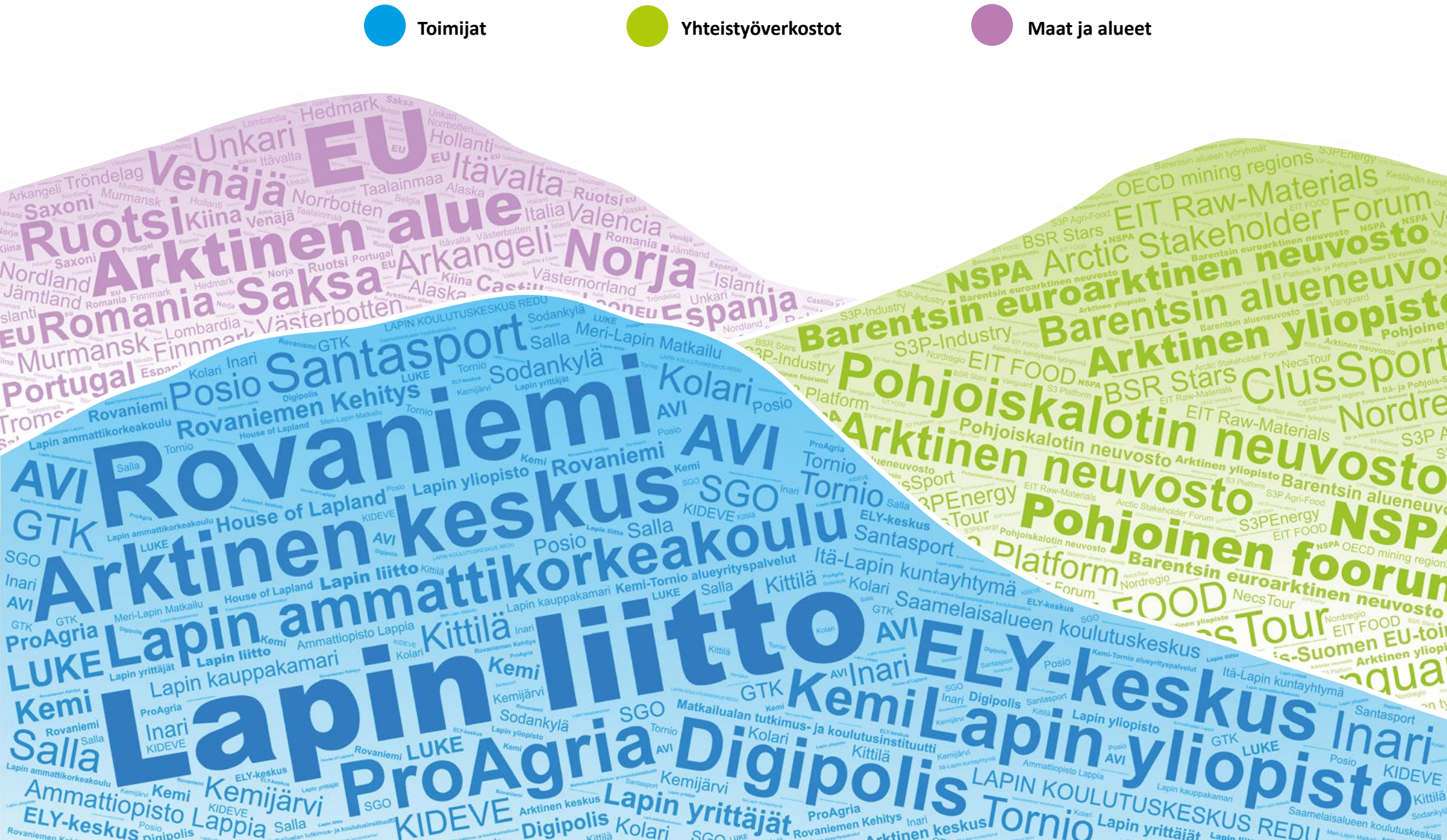
Luonnonvarojen ja luonnonolosuhteiden kestävä hyödyntäminen sekä jalostusarvon kasvattaminen ovat Lapin tulevaisuudelle tärkeitä teemoja. Lapin veturitoimialat perustuvat kaivannaisteollisuuteen, metsien hyödyntämiseen sekä luonnonolosuhteisiin perustuvaan matkailuun. Veturitoimialojen imussa on maakunnassa kehittynyt elinvoimainen teollisuusuuspalveluita, luonnontuotteita, elintarvikkeita ja tukipalveluja tuottava yrityskenttä.

Oppilaitokset ja tutkimuslaitokset ovat olleet perinteisesti Lapissa aktiivisia kansainvälisessä yhteistyössä eri liikkuvuus- ja tutkimusohjelmien sekä erilaisten yhteistyöverkostojen kautta. Luonnonvaroja jalostava arktinen liiketoiminta on tuonut globaalit yhtiöt Lappiin. Lisäksi matkailun kasvu on luonut uudenlaista kansainvälistymistä Lappiin ”paikan päälle”.

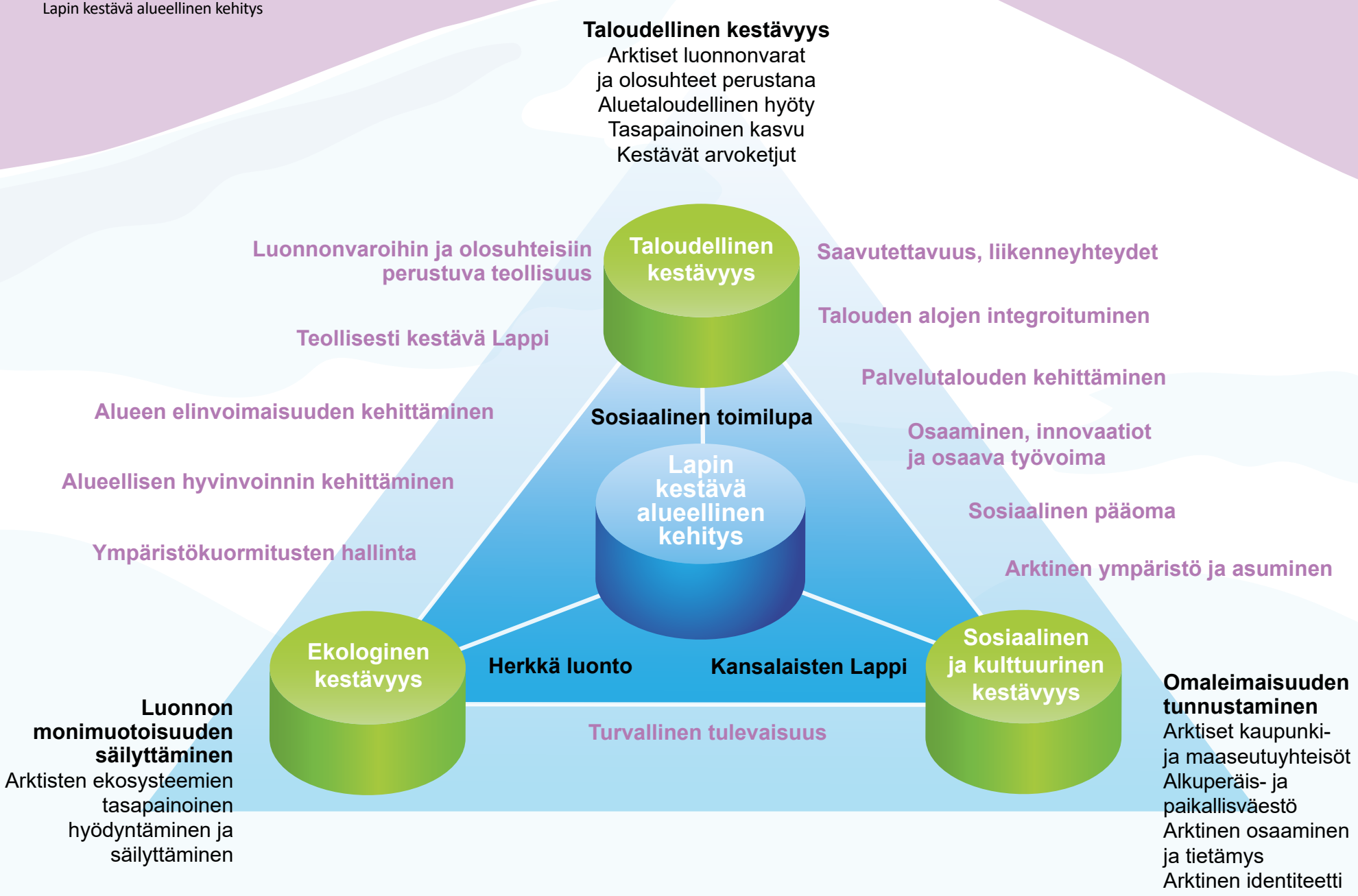
Lapin taloudellisen kasvun perustana on oman paikan ottaminen arktisten alueiden kehittyneimpänä toimintaympäristönä. Se luo käytännössä pohjan kansainvälistymiselle nyt ja tulevaisuudessa. Lapissa nähdään, että kansainvälisyys perustuu vahvaan alueellisen yhteistyöhön – ekosysteemiin. Sen lähtökohtana ovat rohkeat avaukset uudenlaiselle toimialarajat ylittävälle yhteistyölle, mikä auttaa kansainvälisesti vahvan tulevaisuuden luomisessa Lapissa.

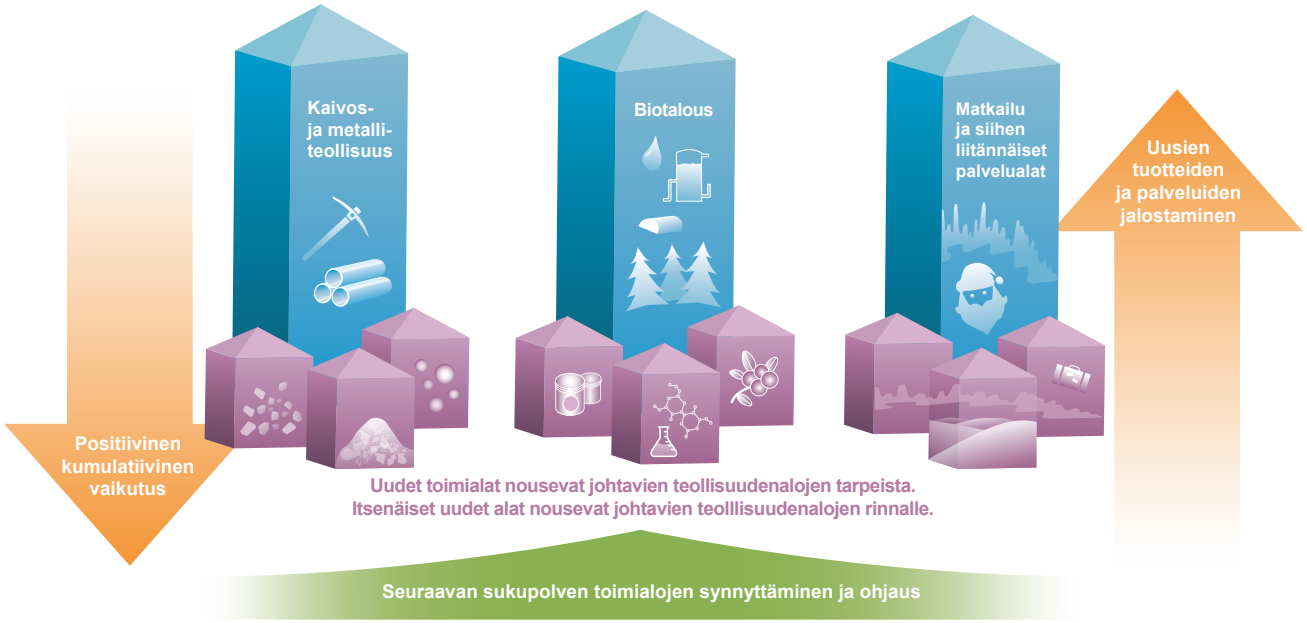
Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategiassa yhdistyvät erilaiset keinot ja tavoitteet alueen kehittämiseksi entistä vahvemmaksi ekosysteemiksi, joka on tunnistettu toimija kansainvälisessä yhteistyössä.

Kuva 2: Lapin kansainvälisen yhteistyön osatekijöitä.

Kuva 3:
Lapin kestävä alueellinen kehitys

Kuva 4: Lapin talouden selkäranka ja uudet nousevat alat.

Kestävässä kehityksessä tasapainoilu asettaa erityisesti arktisille alueille suuria haasteita. Globaalit muutokset tuovat haasteiden lisäksi mukanaan myös suuria mahdollisuuksia. Lappi on koko Euroopan unionin pohjoisimpana alueena näiden globaalien muutosten ja mahdollisuuksien pelikentän keskellä. Lapissa on kasvun perustana kestävä kehitys, jossa haetaan tasapainoa luonnonvarojen monipuoliselle käytölle.

Tavoitteena on, että nykyiset ja tulevat sukupolvet voivat hyötyä luonnonvaroista monipuolisena voimavarana.

Kestävän kehityksen tasapainon ylläpito on kynnyskysymys Lapin selviytymiselle. Yhteiskunnallisen kehityksen kulmakivet, kuten taloudelliset, ekologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset kestävyydet, on tunnistettava ja osattava arvottaa tilannekohtaisesti.

ARKTISEN TOIMINTA-YMPÄRISTÖN KESKIÖSSÄ

Lapin liiton ohjaama Lappilainen Arctic Smartness -klusteriyhteistyö on lisännyt Lapin asiantuntemuksen ja asiantuntijoiden tunnettuutta ja tarjonnut uusia mahdollisuuksia tuoda kehitettyjä tuotteita ja palveluja markkinoille.

Yritysten, koulutus- ja tutkimuslaitosten, julkisen sektorin sekä rahoittajien välinen yhteistyö on keskeistä klusteritoiminnassa. Viime vuosina Lapin klusterit ovat kehittyneet merkittävästi. Lapissa on asetettu uusia tavoitteita, jotka korostavat vahvasti alueen nousevia toimialoja ja yrityselämän tarpeita. Uudet innovatiiviset toimialat ohjaavat tätä vakaasti etenevää veturia. Lisäksi perinteiset teollisuuden ja matkailun toimialat ovat kasvaneet.

Arctic Smartness -yhteistyö ohjaa klustereita ja toteuttaa älykästä erikoistumista Lapissa. Erinomainen klusterityö on tuonut kaikille osapuolille lisää resursseja ja menestystä. Yrityskentän rajapinnassa toimivat Digipolis, Rovaniemen kehitys ja ProAgria Lappi luovat palvelukonsepteja. Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulut tarjoavat innovaatioalustoja ja oppimisympäristöjä elinkeinojen, koulutuksen ja tutkimuksen kohtaamispaikoiksi.

Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) ja Luonnonvarakeskuksen (LUKE) rooli alueella on vahvistunut. Yhdessä Arctic Smartness -toimijat ovat vahvistaneet Lapin näkyvyyttä kansainvälisesti. Erityisesti lukuisat H2020, Interreg Europe ja muut rahoitukset ja kumppanuudet S3 -verkostoissa ovat vahvistaneet yhteistyötä.

Lue lisää Arctic Smartness -yhteistyöstä:

ARCTICSMARTNESS.EU

1.2 Älykkäät valinnat auttavat vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin

Suomessa on meneillään maakuntauudistuksen suunnittelutyö, jota Lappikin tiiviisti tekee. Käynnissä oleva EU-ohjelmakausi on kääntynyt viimeiselle puoliskolle ja seuraavan kauden suunnittelu on täydessä vauhdissa. Paineet koheesiopolitiikan rahoituksen vähentymiselle ja rahoituksen ohjaamiselle alueiden välisiin ja suorarahoitteisiin ohjelmiin ovat seuraavalle rahoituskaudelle suuret. Samalla, kun hallinnolliset rakenteet muuttuvat, on huolehdittava maakunnallisesta kehittämisestä ja varmistettava vakaa kasvuympäristö Lapin elinkeinoelämälle.

Lappi on ollut viimeisten vuosien aikana nopeimmin kasvava talousalue Suomessa, mikä on pitkälti maakunnan veturitoimialojen vahvan nousun ansiota. Kasvu on mahdollistanut monimuotoisen pk-sektorin kehittymisen näiden rinnalla. Lapin pk-yrityksille on luonteenomaista kansainvälinen liiketoiminta.

Kansainvälisen talouden nopeat muutokset sekä osaamisen vaatimukset asettavat haasteita lappilaisille yrityksille. Yritysten kilpailukyvyn kehittymisen kannalta kumppanuudet alueellisten tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatioiden kanssa ovatkin tulevaisuudessa entistä tärkeämpiä. Elinkeinojen kasvukyky perustuu osaavaan työvoimaan sekä digitaalisuuden hyödyntämiseen tuote- ja palvelukehityksessä. Rajapinnoissa toiminen auttaa omalta osaltaan uusien innovaatioiden löytymisessä.

Lapin elinkeinorakenteen kehittymisen haasteita ovat pitkien välimatkojen ohella väestön väheneminen ja ikääntyminen. Lapin yrityksistä 80 % on mikroyrityksiä, joista suuri osa ei välttämättä ole hakemassa kasvua liiketoiminnalleen. Samaan aikaan Lapissa on kuitenkin kehittymässä uutta yrityskulttuuria, joka synnyttää pohjaa uudenlaiselle kasvuyrittäjyydelle. Teollisuuspalveluyritysten kehittyminen ja matkailun kasvu ovat vaikuttaneet muiden alojen kehittymiseen ja luoneet positiivista aluetaloudellista vaikuttavuutta Lappiin.

Älykkään erikoistumisen strategisten valintojen tarkistus ja päivitys tehtiin osana Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian prioriteettivalintoja, joiden rakentamisen perustana toimivat:

- **Lappi-sopimus 2018–2021, joka tuo esille maakunnallisen tahtotilan**
- **Lapin arktisen erikoistumisen ohjelman valinnat**
- **Euroopan komission älykkään erikoistumisen kehittyminen kohti alueiden ja klustereiden välistä arvoketjupohjaista yhteistyötä**
- **Suomen Arktisen strategian päivitetty toimintasuunnitelma, joka tuo mukaan kansallisia valintoja**
- **Euroopan komission arktisen politiikan kuuleminen ja Arctic Stakeholder Forum -konsultaatiot, jotka yhdessä asemoivat pohjoiset alueet EU:n tulevaisuudessa**

Strateginen lähestyminen ja panostukset ovat auttaneet aluetalouden kannalta tärkeiden uusien kehittämisnostojen esilletuomiseen. Lapin kehittyviä erityisvahvuuksia ovat älykäs arktinen osaaminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen sekä yhteisöllinen tapa toimia verkostoissa. Arktiset rajat ylittävä yhteistyö ja pohjoisten voimavarojen yhteinen hyödyntäminen vahvistavat kilpailukykyä globaaleilla markkinoilla. Verkostoituminen ja vahvan osaajan brändin luominen Euroopan unionissa on auttanut alueen toimijoita hyötymään kansainvälisestä rahoituksesta.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategia priorisoi ne älykkään erikoistumisen toimenpiteet, jotka tukevat kansainvälistä kasvua. Strategian toteuttamiseen tarvitaan koko maakunnan vahvaa osaamista, innovaatiotoimintaa ja alueellista ekosysteemiä, jotka yhdessä luovat pohjan kestävälle kasvulle ja kansainväliselle liiketoiminnalle.

Strategian valmistelutyö integroitiin maakuntauudistustyöskentelyyn ja *Arctic Smartness* -sidosryhmätyöskentelyyn. Näiden lisäksi perustettiin strategian sparrausryhmä, jossa oli mukana Lapin liiton, ELY-keskuksen ja alueen sidosryhmien edustajia. Strategian työstämisen aikana priorisoitettavia valintoja konsultoitiin useissa työryhmissä, sidosryhmähaastatteluilla ja nostettiin esille seminaareissa sekä muiden esiintymisten yhteydessä.

Eri sidosryhmien kanssa käytiin työn edetessä lähetekeskusteluja strategisten valintojen perusteluista ja tarvittavista täsmennyksistä. Lisäksi konsultaatiota haettiin aktiivisesti Älykkään erikoistumisen -foorumista ja Europan komission alue- ja kaupunkipolitiikan pääosaston asiantuntijoilta. Edellä kuvattujen toimenpiteiden pohjalta luotiin *Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä* -strategia tukemaan *Lappi-Sopimuksen* 2018–2021 strategisia valintoja. Strategian toteutuksen toimenpidesuositukset integroitiin osaksi *Lappi-sopimuksen* toimenpidesuunnitelmaa.

Alueen toimijoiden tiivis yhteistyö on tehnyt turvallisuudesta Lapin matkailun kilpailuvaltin

Lapin ammattikorkeakoulun johtama Arktinen turvallisuus -klusteri varmistaa lappilaisten elinkeinojen häiriötön toiminta. Lapin sijainti, harva asutus, luonnonolosuhteet ja lisääntyvät matkailijamäärät edellyttävät riskienhallintaosaamista, arktista olosuhdeosaamista sekä verkosto-osaamista. Arktinen turvallisuus -klusteri on johtava asiantuntija EU-tason yhteistyössä.

”Turvallisuus on ohjelmapalveluyritykselle yhtä tärkeä kuin laatu tai asiakaspalvelu. Se pitää olla sisäänrakennettuna palveluun. Turvallisuus on osa meidän arvojamme ja sitä kautta sen pitää tulla näkyviin kaikessa meidän toiminnassamme", kertoo Lapland Safarisin johtaja Rami Korhonen.

Uudenlaista älyteknologiaa eurooppalaisella yhteistyöllä

Lapin yliopiston koordinoimassa H2020 DecoChrom -hankkeessa kehitetään uudenlaista printattavaan elektroniikkaan pohjautuvaa älyteknologiaa, jossa näyttöjä voidaan upottaa erilaisiin pintoihin.

”Pintoihin upotettu teknologia vähentää ärsykkeitä ja valosaastetta. Se on niin kutsuttua rauhallista älyteknologiaa”, sanoo tutkija Ashley Colley Lapin yliopistosta.

Hanke on saanut Euroopan komissiolta 6,7 miljoonan euron Horisontti 2020 -rahoituksen, ja se toteutetaan yhdessä 15 eurooppalaisen yrityksen ja tutkimuslaitoksen kanssa.

2. Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä

Tulevaisuudessa kansainvälisen verkostoitumisen ja rahoituksen merkitys korostuu kaikessa kehittämistoiminnassa. Vaikka Lappi on luonnostaan kansainvälinen, on kansainvälistymisen tavoitteita kehitettävä tuomaan entistä enemmän taloudellista lisäarvoa elinkeinoelämälle. Kehitystyö auttaa myös koko maakunnallista ekosysteemiä olemaan vahva ja yhtenäinen. Kansainvälisyyden tulee perustua vankkaan maakunnalliseen yhteistyöhön ja varmistaa Lapin asema arktisena osaajana globaalissa toimintaympäristössä.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategia tarkentaa vuonna 2013 valmistuneen Lapin Arktisen erikoistumisen ohjelman älykkään erikoistumisen valintoja ja vahvistaa *Lappi-sopimuksen* nostoja: Arktinen talous vahvistuu sekä Työ ja osaaminen uudistuvat rajattomassa ympäristössä.

Maakunnassa on halu oppia onnistuneista kansainvälistymisen toimenpiteistä ja jakaa hyötyä laajemminkin alueen sidosryhmille. Samalla halutaan hakea uusia mahdollisuuksia. Lisäksi tavoitteena on tukea alueellisen yhteistyön vahvistumista ja olla avoimia rohkeille aluekehittämisen nostoille. Yhteisen positiivisen Lappi-imagon rakentaminen on tärkeä osa kansainvälisessä yhteistyössä, johon tulee panostaa yhteisesti. Näiden valintojen avulla Lappia viedään eteenpäin älykkäästi erikoistuneena kansainvälisenä alueena.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian tavoitteena on vahvistaa valintoja, jotka:

- **auttavat yrityksiä kansainvälisen liiketoiminnan kehittämisessä**
- **edistävät lappilaisen työelämän kansainvälistymistä**
- **vahvistaa älykkään erikoistumisen toimeenpanoa**
- **tukevat Lappi-sopimuksen valintoja kestävän arktisen talouden vahvistamisessa ja osaamispohjan kasvattamisessa**
- **auttavat vahvistamaan kansainvälistymisen roolia aluekehittämisessä ja kansainvälistymistoimien yhteensovittamista**
- **ohjaavat rahoituksen hankkimisessa ja yhteensovittamisessa**

Strategian käytännön toimeenpanon vaikuttavuutta arvioidaan osana Lappi-sopimusta, jossa huomioidaan uusien työpaikkojen syntyminen, työvoiman saatavuuden helpottuminen, yritysten liikevaihdon kasvu ja yrityskannan monipuolistuminen.

2.1. Visio - Lappi on arktisen alueen johtotähti

Lapin kansainvälistymisen ja älykkään erikoistumisen edistäminen perustuvat vankkaan maakunnalliseen yhteistyöhön. Samalla on tärkeä varmistaa Lapin vahva asema arktisena osaajana globaalissa toimintaympäristössä. *Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä* -strategian visio on:

Lappi on vuonna 2030 johtava arktinen alue, joka hyödyntää luonnonvaroja ja olosuhteita kestävästi. Lappi Suomen arktisimpana alueena kaupallistaa erikoisosaamistaan ja hyödyntää arktisia liiketoimintamahdollisuuksia. Lappi on aktiivinen arktinen innovaattori, kehittämisen edelläkävijä, sekä tärkeä arktisen liikenteen ja tiedon kansainvälinen keskus. Lappi linkittää arktisen alueen Euroopan unioniin. Lappi tarjoaa omaleimaisen ja houkuttelevan asuin- ja elinympäristön.

Lappi on arktisen alueen johtotähti. Tämä visio tukee *Lappi-sopimuksen* 2018–2021 tavoitteita ja strategisia valintoja. *Lappi-sopimuksen* tavoitetila on määritelty seuraavasti:

Vuonna 2021 Lappi on arktinen, avoin ja älykäs. Me teemme maailman puhtaimmassa maakunnassa kestävästi menestystä.
#RakkauestaLappiin

Kansainvälisyys nostetaan yhä selkeämmin lappilaisen aluekehittämisen keskiöön. Arktisuus on olennainen osa kansainvälisesti tunnettua Lappi-brändiä, jota vahvistetaan entisestään. Tavoitteena on tehdä Lapista EU:n harvaan asuttujen ja sirkumpolaarisen alueen innovatiivisin ja yrittäjähenkisin alue. Erilaisten elinympäristöjen ja toimialojen rinnakkaiselo luovat taloudellista vakautta Lapille ja koko Suomelle. Kansainvälistymisen perustana on vahva alueidentiteetti ja halu osallistua oman alueen kehittämiseen. Lappi haluaakin säilyttää oman ainutlaatuisuutensa.

Kuva 5: Visio suhteessa alueellinen kestävä kehitys.

2.2. Strategiset prioriteetit ja toimenpiteet

Lapissa tulevaisuuden elinkeinoelämän panostukset perustuvat tavalla tai toisella luonnonvarojen ja luonnon olosuhteiden kestävään hyödyntämiseen ja jalostusarvon kasvattamiseen. Teollisuuden rinnalle on Lapissa nousemassa vahva pk-sektori, joka tukee suurteollisuutta rakentamalla kestäviä paikallisia ratkaisuja esimerkiksi kiertotaloudessa. Yksinkertaistettuna suurteollisuus luo Lapin talouden selkärannan, jota pk-sektorin kehitys tasapuolistaa.

Lapissa on nousemassa myös täysin uusia toimialoja, joiden potentiaalia ei ole aiemmin osattu edes ajatella. Näiden toimialojen merkitys kasvaa erityisesti harvaanasutuilla alueilla. Ne tarjoavat tulevaisuudessa uusia mahdollisuuksia ja kasvattavat alue- ja paikallistalouksia.

Matkailu on toimialana voimakkaassa kasvussa Suomessa ja koko arktisella alueella. Alueen vetovoimaa lisäävät elämykset ja turvallinen ympäristö. Matkailun trendeissä näkyvät äärimmäisten elämysten hakemisen lisäksi myös hiljaisuuden kokeminen ja hyvinvoinnin tavoittelu. Matkailuvirtojen kasvaessa on erittäin tärkeää kehittää ympäristöä kunnioittavaa kestävää matkailua.

Kestävät ja kannattavat energiaratkaisut synnyttävät taloudellisen kasvun edellytyksiä. Digitaaliset ja uuden teknologian ratkaisut ovat avainasemassa, kun kehitetään uutta liiketoimintaa ja kasvatetaan arktista osaamista.

Teollisuus tuo kaivattua investointipanostusta maakuntaan, mikä edistää alueen työllisyyttä ja kehitystä. Toisaalta teollisuudessa on tehtävä ratkaisuja, jotka varmistavat eri toimialojen rinnakkaiselon. Lapissa ovat jatkuvasti läsnä yhteensovittamisen haasteet muun muassa maankäytössä. Alueellinen kehittämistyö perustuukin eri intressiryhmien tarpeiden huomioimiseen sekä kompromisseihin.

Alueellisten yhteistyömallien kehittäminen ja verkostoituminen klustereiksi on tuottanut vahvaa tulosta. Tätä työtä halutaan jatkaa edelleen yhdessä hyvien hallintomallien kanssa (governance), mikä on osoittautunut myös tärkeäksi tekijäksi onnistuneessa lappilaisessa kehittämistyössä.

KOSMETIIKKAA LAPIN LUONNOSTA

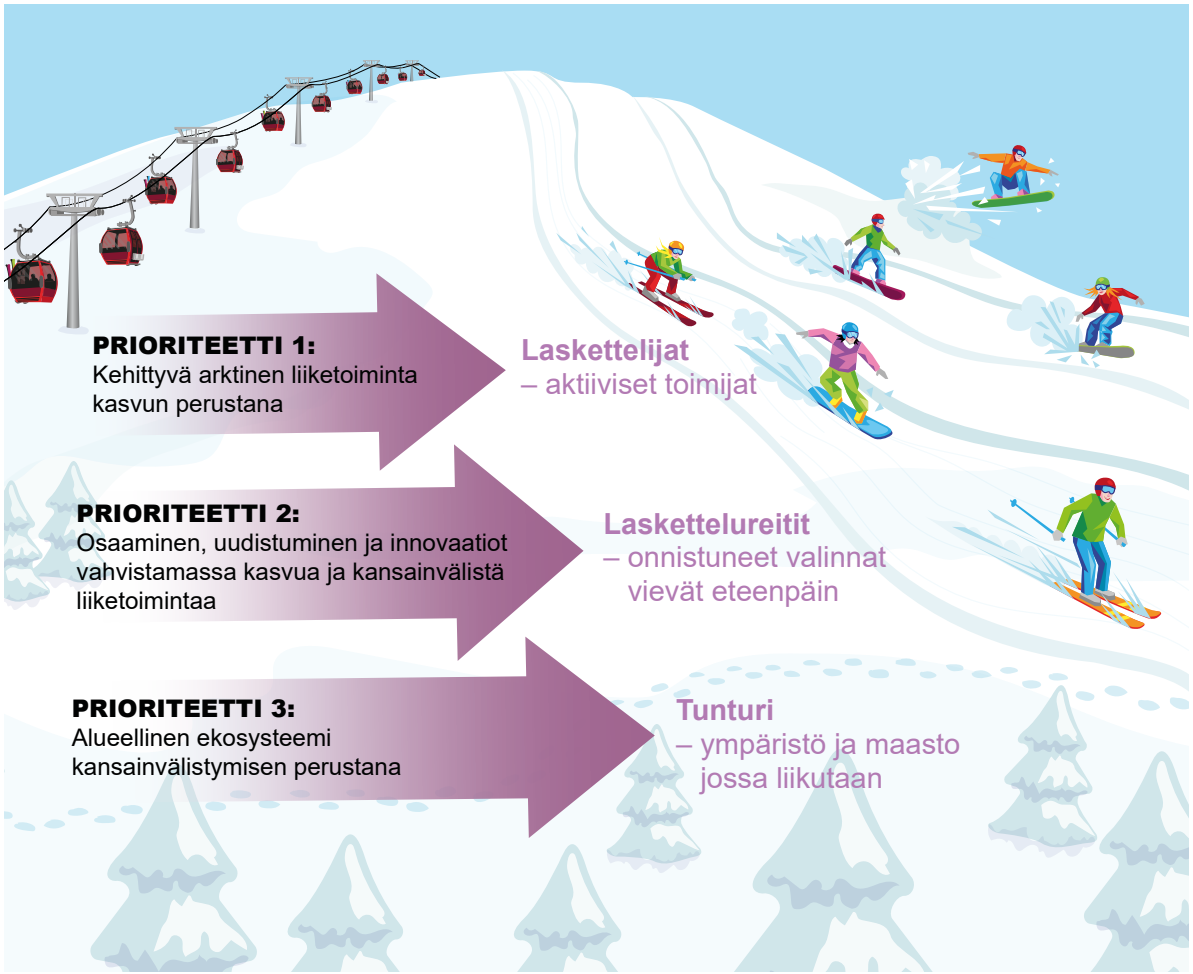
Terveystrendi on maailmalla vahva ja se näkyy myös kosmetiikkateollisuudessa. Luonnontuotteita on käytetty kauneudenhoidossa pitkään, mutta teknologian kehitys, laatujärjestelmien kehittyminen ja terveystrendit ovat avanneet luonnonkasveille uusia käyttötapoja kosmetiikan ainesosana.

EU on globaalisti maailman johtava kosmetiikan viennissä kuin käytössä. Kosmetiikkateollisuus on yksi maailman nopeimmin kasvavia teollisuudenaloja ja siksi myös yksi tärkeä kehitettävä teollisuuden ala EU-tasolla.

Kasvussa ovat tärkeänä osa-alueena luonnonraaka-aineisiin perustuva kosmetiikka. Lappilaiset luonnonraaka-aineet ovat ehtymätön lähde. Suomella ja Lapilla on potentiaalia luoda yksi uusi kansallinen kärkitoimiala niche-markkinoille yhdistämällä kansallinen kemian- ja teknologiateollisuuden osaaminen uusien tuotteiden jalostukseen.

Lapissa on muutama pioneeriyritys kehittänyt alaa systemaattisesti eteenpäin, mutta vain pieni murto-osa Lapin luontaisista raaka-aineista on käytössä. Luonnonkosmetiikka-alalla on todellista potentiaalia ja rohkeilla ratkaisuilla Lapilla on mahdollisuus olla kehityksen kärjessä. Verkostoituminen EU-tason johtavien alueiden kanssa sekä osallistuminen Eurooppatason klusterityöhön voi tuoda lisäarvoa Lappiin ja olla kimmokkeena Lapin oman alan arvoketjujen kehittämisessä.

Lapin kansainvälistymisen ja samalla älykkään erikoistumisen painopisteiksi 2018–2021 on valittu seuraavat strategiset prioriteetit[1]:

Kuva 6: Prioriteettien keskinäinen riippuvuus ja vuorovaikutteisuus.

1 Kehittyvä arktinen liiketoiminta kasvun perustana
Lapin talous on hyvässä kasvussa ja panostus liiketoimintaosaamiseen, vahvoihin toimialoihin ja uusiin rohkeisiin nostoihin luo edellytykset elinkeinoelämän kasvulle ja yritysten menestymiselle.

2 Arktinen osaaminen, uudistuminen ja innovaatiot vahvistamassa kasvua ja kansainvälistä liiketoimintaa
Liiketoiminnan monipuolinen kasvu tarvitsee tuekseen osaavaa työvoimaa sekä vahvan koulutus-, tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuurin. Työelämä kehittyy ja kansainvälistyy sekä lappilainen osaaminen vahvistuu myös ulkomaalaisten osaajien kautta.

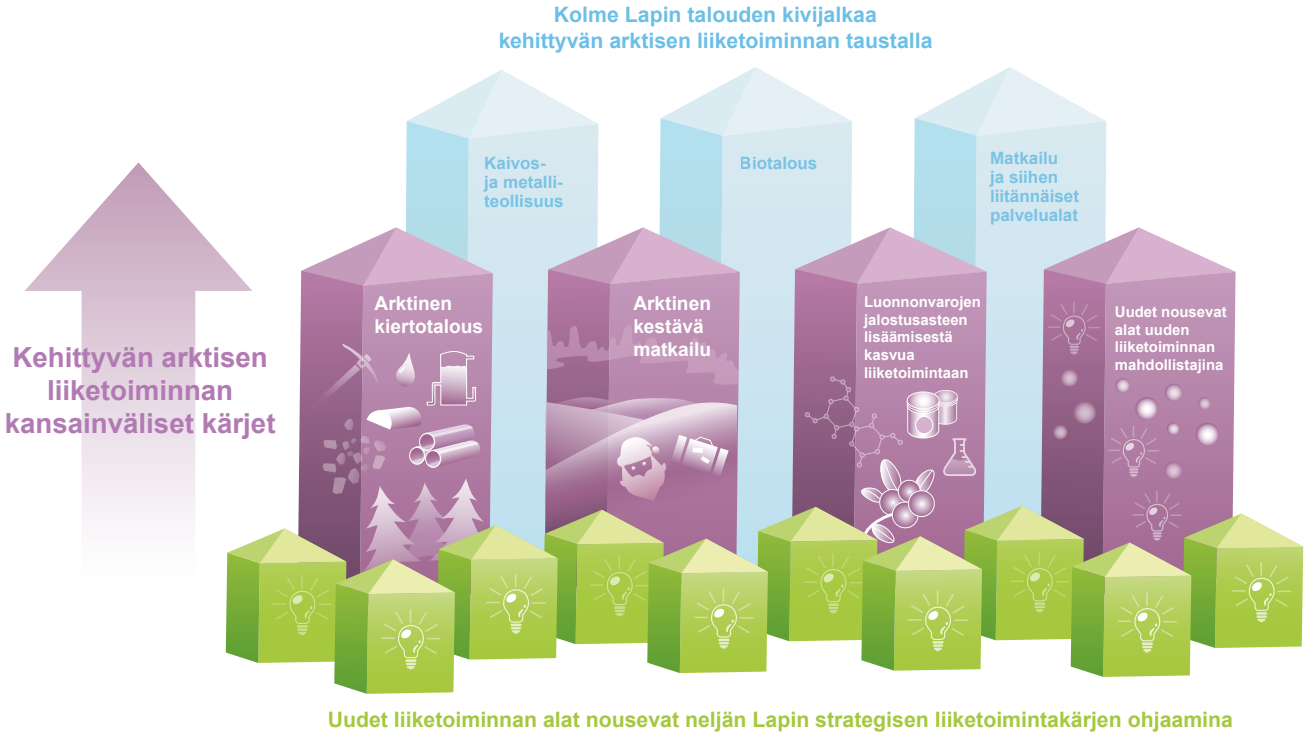
3 Alueellinen ekosysteemi (Regional Ecosystem) kansainvälistymisen perustana
Julkinen hallinto ja aluekehittäjät luovat omilla toimenpiteillään edellytyksiä menestymiselle. Vahva maakunta, sidosryhmien asiantuntemuksen monipuolinen hyödyntäminen ja selkeä työnjako tekevät Lapista voimakkaan alueen ja tunnistetun toimijan kansainvälisessä yhteistyössä.

1 Pohjautuu Lappi-sopimukseen ja Lapin arktisen erikoistumisen ohjelmaan.

2.3. Prioriteetti 1: Kehittyvä arktinen liiketoiminta kasvun perustana

Lappi kasvaa edelleen luonnostaan. Luonnonvarojen ja luonnonolosuhteiden kestävä jalostaminen on Lapin älykkään erikoistumisen ja kansainvälistymisen kulmakivi. Lapin luonnonvarojen merkitys on koko Suomen viennissä merkittävä. Lapissa on globaalisti kiinnostavia luonnonvaroja sekä olosuhteita. EU:n teollisuuspolitiikka korostaa omavaraisuusasteen edelleen kasvattamista. Jalostusarvon lisääminen paikallisesti onkin kehittyvän arktisen liiketoiminnan kasvun perustana.

Kehittyvä arktinen liiketoiminta tarvitsee kasvuun vahvoja arvoketjuja, jotka toimivat laadukkaan tuotannon ja palvelujen tuottamisen perustana. Siksi maakunnasta on rohkeasti lähdettävä mukaan rajat ylittäviin kansainvälisiin arvoketjuihin, jotka tarjoavat hyvän kasvufoorumin lappilaisille yrityksille.

Kuva 7: Kehittyvä arktinen liiketoiminta.

Liiketoiminnan kansainväliset kärjet ja älykkään erikoistumisen perusta voidaan jakaa Lapissa neljään strategiseen liiketoimintakärkeen:

1. **Arktinen kiertotalous**
2. **Arktinen kestävä matkailu**
3. **Luonnonvarojen jalostusasteen lisäämisestä kasvua liiketoimintaan**
4. **Uudet nousevat alat uuden liiketoiminnan mahdollistajina**

2.3.1. Arktinen kiertotalous

Lapissa on systemaattisesti rakennettu käytänteitä ja yhteistyömalleja teollisuuden ja yhdyskunnan sivuvirtojen paremman hyödyntämisen edistämiseksi. Alueellinen yhteistyö sekä avoin ja verkostomainen toimintapa ovat saaneet toimijat yhteen tunnistamaan kiertotalouden kehittämistarpeet ja potentiaalin. Työn aikana prosessista on luotu systemaattinen malli. Samalla on kehitetty työkaluja, joilla tuotannon ja yhdyskunnan sivuvirtojen hyödyntämistä, teollista symbioosia ja kiertotaloutta pystytään edistämään yrityslähtöisesti laajassa yhteistyöverkostossa[2].

Kiertotalous on yksi vahvimpia potentiaalisia osaamisaloja Lapissa. Tämä on luonut pohjan uudelle, teollisuuden sivuvirtojen hallintaan perustuvalle yritystoiminnalle. Yhdyskuntasivuvirtojen hallinta pitkien etäisyyksien alueella luo omat haasteensa. Systemaattinen tehokkaiden ratkaisujen ja käytänteiden kehittäminen on tehnyt Lapista kansallisesti ja kansainvälisesti arvostetun osaajan. Lapin nouseminen entistä vahvemmaksi kansainväliseksi tekijäksi vaatii jatkossakin tätä kehitystä tukevia toimia. Tavoitteena on, että kiertotalouden kokonaisvaltainen hallinta tulee linkittää osaksi kaikkea liiketoimintaa.

Kiertotalouden liiketoimintapilarin tavoitteena on vahvistaa Lappia kestävänä ja resurssitehokkaana luonnonvarojen hyödyntäjänä. Kiertotalous on Lapissa profiloitunut metsä-, metalli-, kaivos- ja energia-aloilla toimivien teollisuusyritysten sekä niiden palvelutoimijoiden liiketoimintamahdollisuuksien kehittämisen ympärille. Sitran tiekartassa kiertotalous jaotellaan viiden toisiinsa linkittyvän painopistealueen kautta: kestävä ruokajärjestelmä, metsäperäiset kierrot, tekniset kierrot, liikkuminen ja logistiikka sekä yhteiset toimenpiteet. Lisäksi huomioidaan näiden väliset synergiat. Kiertotalouden mallit ja käytänteet ovat myös tärkeä tekijä kestävien energiaratkaisujen toteutuksessa. Hyödyntämällä digitaalisia ratkaisumalleja ja uutta teknologiaa voidaan energiaratkaisuilla muuttaa liiketoiminnan kustannusrakennetta taloudellisemmaksi.

2 www.teollinenkiertotalous.fi

Arktinen teollisuus ja kiertotalous -klusterista kansainvälinen toimija

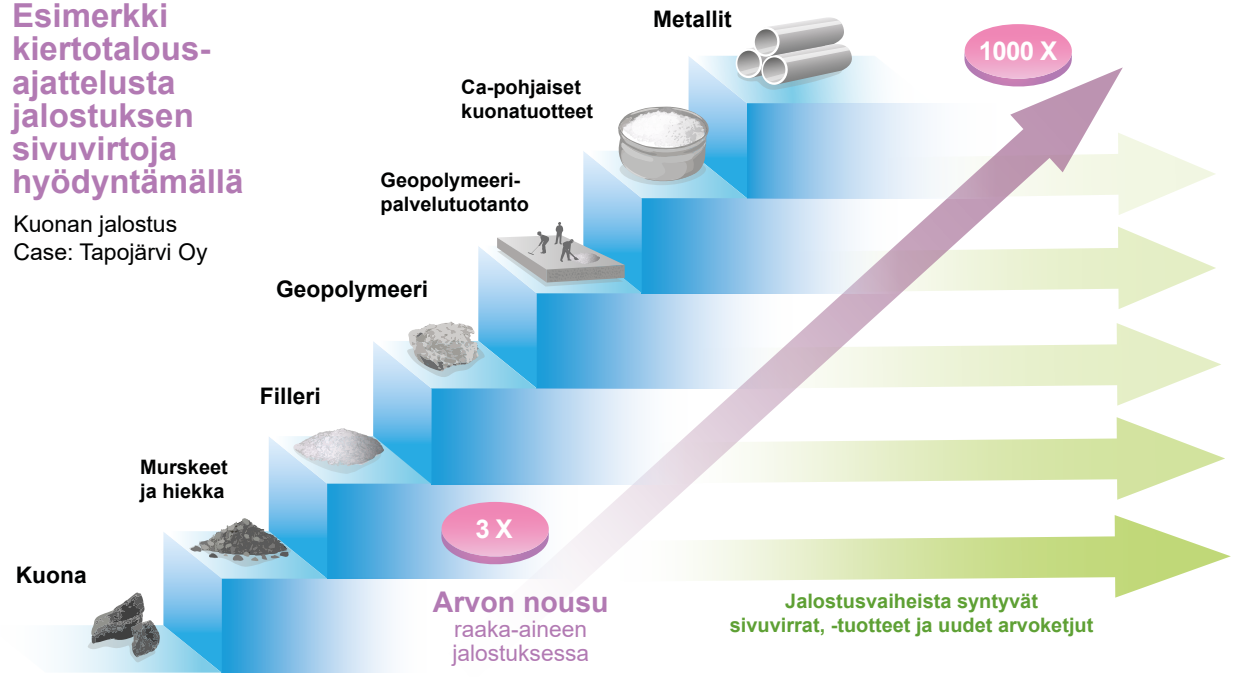
Sitran johdolla Suomelle laadittiin vuonna 2017 maailman ensimmäinen kansallinen kiertotalouden toimintaohjelman tiekartta, jonka tavoiteena oli luoda yhteiskuntaan yhteinen tahtotila kiertotalouden edistämiseksi ja määrittää siihen tehokkaimmat keinot. Sitra nimesi yhdeksi tiekartan avainhankkeeksi Kemin Digipoliksen vetämän teollisen kiertotalouden innovaatioalustan. Seuraava askel oli hanke, jossa perustettiin Teollisten Symbioosien osaamis- ja koulutus-keskus Kemi-Tornioon.

Digipoliksen kiertotalousprosessi- ja kiertotalouspotentiaali -infograafit rakennettiin Arctic Business Concept eli ABC-hankkeen ja ATS2:n yhteistyöprojektina vuonna 2016. Yksinkertaistettuna koko hankkeen taustalla on, että maailma tarvitsee pikaisesti edelläkävijöiden ratkaisuja siihen, miten talouden ja hyvinvoinnin kasvu eivät enää perustu luonnonvarojen tuhlaavaan käyttöön. Kehittämällä parhaita hiilineutraalin kiertotalouden ratkaisuja, Suomi voi luoda ensimmäisten joukossa uudella tavalla seuraavien 5–10 vuoden aikana kestävää hyvinvointia ja menestystä.

Hankkeen tavoitteena on kuvata teollisten symbioosien -toimintamalli operatiivisella tasolla ja laatia teollisten symbioosien käynnistämisen ohjeistus, järjestää avoimia workshopeja, joissa esitellään toimintamallien jalkauttamista, tunnistetaan tarvittavia lainsäädäntömuutoksia sekä kannustetaan edistämään teollisia symbiooseja.

Esimerkki kiertotalous-ajattelusta jalostuksen sivuvirtoja hyödyntämällä

Kuonan jalostus
Case: Tapojärvi Oy

Kuva 8: Kiertotalousajattelu visualisoituna.

Ehdotuksia Arktisen kiertotalouden kehittämiskokonaisuuksiksi:

- **Roolin vahvistuminen Sitran kiertotalous-ohjelman toteutuksessa kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäväksi toimijaksi – kiertotaloudesta luodaan Lappiin osaamista, menestyvää liiketoimintaa ja vientiä.**

- **Alueellisia yhteistyömalleja ja osaamisen kehittämistä monipuolisessa kiertotalouden hallinnassa ja johtamisessa – kiertotalous tulee osaksi kehittyviä arktisia liike-toimintoja.**

- **Pohjoismaisen ja arktisen yhteistyön vahvistaminen – Lappi on pohjoisten alueiden johtava kiertotalouden osaaja.**

- **EU-verkostoitumisella ja hankkeilla ohjataan resursseja kasvuun ja kansainväliseen liiketoimintaan. Lisäksi kasvupalveluilla ja Team Finland -verkoston palveluilla tuetaan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.**

KIERTOTALOUS ON VALINTOJEN TEKEMISTÄ KAIKILLA ELÄMÄN ALOILLA

Suomessa tuotetaan eniten yhteiskuntajätettä asukasta kohden EU:ssa. Määrä on noin 20 kertaa suurempi kuin Maltalla, jossa se on asukasta kohden EU:n vähäisintä. Lapissa on myös panostettava kokonaisvaltaiseen nollahukka -ajattelun lanseeraamiseen kaikilla elämän aloilla. Jo pienet päivittäiset ratkaisut tuovat yhdessä suuren vaikutuksen ja suoraan rahallista säästövaikutusta. Ennen kaikkea näillä pienilläkin ratkaisuilla voidaan luoda yhdessä pohjaa uusien liiketoimintamallien syntymiselle, vaikuttaa uusien työpaikkojen syntymiseen sekä luoda positiivista aluetaloudellista vaikutusta.[3]

Kiertotalous on pikkuasioiden huomioimista. Yritysten kannattaa miettiä tarkasti mitä ylimääräisiä sivuvirtoja tuotannossa syntyy ja miten näitä sivuvirtoja voisi hyödyntää. Meillä Arctic Warriorsilla marjoista ja yrteistä ylijäänyt mäski menee hevosille lisäravinteeksi. Lähes kaikissa yrityksissä on sivuvirtoja, mutta monessa yrityksessä kompastutaan siihen, että asiaa aletaan miettimään herkästi liian isona. Heti ei tarvitse saada kaikkia yrityksen sivuvirtoja käyttöön, yksi asia kerrallaan kuntoon #tehemäpois –meiningillä."

– Ilkka Kauppinen, Arctic Warriors

3 Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu Kasvua ja työpaikkoja kestävistä ratkaisuista (2017)

2.3.2 Arktinen kestävä matkailu

Lapin arktisen kestävän matkailun tavoitteena on kuulua Euroopan matkailukohteiden kärkeen ja olla globaalisti tunnistettu kestävän sekä vastuullisen matkailun kohde. Matkailun kehittämisen perustana ovat ympärivuotinen kestävä luontomatkailu, arktisten olosuhteiden hallinta, elämyksellisyys, hyvinvointi ja turvallisuus. Innovatiivisia matkailukonsepteja ja tuotteita kehitetään jatkuvasti.

Lapin matkailu on kasvanut viime vuosina ennätyksellisiin lukemiin. Vaikka matkailu on vahva toimiala, on se uusien haasteiden edessä. Nopea kansainvälinen kasvu aiheuttaa paineita kestävän kehityksen turvaamiselle. Matkailun ympärivuotisuus, joukkoliikenteen haasteet sekä palveluinfrastruktuurin parantaminen ovat suuria kysymyksiä, joiden ratkaiseminen on välttämätöntä kestävän kasvun aikaansaamiseksi. Matkailun palvelurakenne, kuten asiakkaan ostopolku, palvelun myynti ja markkinointi ovat muuttuneet digitaalisuuden vaikutuksesta valtavalla vauhdilla. Osaavan työvoiman saatavuus on akuutti ongelma, joka voi hidastaa koko alan kehitystä.

Lapin matkailulla on paljon annettavaa muille toimialoille. Pitkäaikainen matkailumarkkinointi on luonut Lapille vahvan kansainvälisen brändin, josta muidenkin alojen yritykset hyötyvät. Matkailukeskukset ja -alueet tarjoavat loistavan foorumin esimerkiksi vähähiilisyyden edistämiseen kierto- tai biotalousyhteistyön kautta.

Matkailun kehittäminen Lapissa on perustunut systemaattiseen, strategiseen ja eri osapuolet mukaan ottavaan työskentelymalliin. Uusimpana esimerkkinä tästä on keväällä 2018 käynnistynyt hanke Lapin arktisen matkailun ekosysteemin rakentamiseksi. Lapin matkailustrategia linjaa pitkän aikavälin vision ja tavoitteet kestävän ja vastuullisen arktisen matkailun kehittämiselle. Sitä toteutetaan yhteistyössä laajan toimijaverkoston kanssa.

Lappi on kestävän arktisen luonto- ja elämysmatkailun edelläkävijä. Lapin matkailu on nähtävä koko arktisen alueen matkailun testilaboratoriona, sillä uudet haasteet tuntuvat ensimmäisenä Lapissa. Haasteisiin vastaaminen vaatii resursseja, mutta toisaalta niiden ratkaiseminen auttaa kehittämään matkailua vastuullisesti myös muilla arktisilla alueilla. Rohkeat matkailutuotteiden ja palvelujen kehittämiskokonaisuudet tukevat matkailun kasvutavoitteita sekä kestävää kehitystä. Myös kansainväliset investoinnit luovat perustaa matkailun kasvulle.

PALVELUKOKONAISUUDET LAPIN MATKAILUN ERITYISPIIRTEENÄ

”

Lapin matkailulle on tunnusomaista korkealaatuiset tuotteet ja palvelukokonaisuudet, sekä vetovoimaiset aktiviteetit. Lappi kiinnostaa hyvin monenlaisia asiakassegmenttejä eri puolilta maailmaa. Kovassa kansainvälisessä kilpailussa pärjääminen edellyttää, että yrittäjät kehittävät rohkeasti uusia matkailutuotteita ja palveluja.

Matkailussa jalostusarvon nosto tarkoittaa erikoistumista, tuotteen monipuolistamista sekä palveluun panostamista. Hyvänä esimerkkinä tästä on matkailun luxury-tuotteiden kehittäminen Lapissa. Useat lappilaiset yritykset ovat saaneet kansainvälistä tunnustusta luxury-matkailutuotteistaan. Elämyksellisen majoituksen ja aktiviteettien lisäksi tuotteisiin kuuluvat myös kokonaisvaltainen palvelu ja yksityisyydensuojasta huolehtiminen. Lappilainen ruoka ja luonnontuotteet viimeistelevät aidon arktisen luxuksen.

Yksi esimerkki luxustuotteesta on maailmalla paljon huomiota herättänyt ja vuonna 2017 hotellikonseptistaan ’Vuoden hotelli-innovaatio’ -palkinnon saanut Arctic Tree House -hotelli. Osana kokonaisuutta on kokonaisvaltainen 24/7 -palvelukonsepti, jossa matkailutuotteen ja -palvelun jalostusarvon nostolla on luotu oma niche-markkina.[6]

Uuden tulemisen ovat kokeneet myös matkailutuotteet, joissa perinteiset matkailun muodot järjestetään tapahtumaksi. Tästä on hyvä esimerkki Pallas-Ylläs -kansallispuiston Lapland Classic -vaellus, jossa kylien palvelut ovat tärkeässä roolissa osana matkailutuotteen kokonaisuutta. Lapland Classic on myös hyvä esimerkki matkailusesongin laajentamisesta ympärivuotiseksi, mikä on Lapin matkailun yksi tärkeitä kehittämiskohteita. Lapissa matkailu toimii mahdollistajana useille elinkeinoille ja tarjoaa yrityksille mahdollisuuksia kansainvälistymiseen Lapista poistumatta. Erityisesti elintarvikealalla on valtava kasvupotentiaali lappilaisten tuotteiden myymiseksi matkailijoille suoraan ja ravintoloiden kautta.”

– SATU LUIRO, MATKAILUASIANTUNTIJA, LAPIN LIITTO

Ehdotuksia kestävän matkailun kehittämiskokonaisuuksiksi:

I) Kansainvälinen yhteistyö vahvistamamassa matkailun arvoketjujen kehittymistä

Järjestelmätason (ympärivuotisuus, joukkoliikenne, digitaalisuus) haasteisiin vastaaminen kansainvälisellä yhteistyöllä (Lappi kestävän arktisen matkailun testilaboratoriona)

Kansainvälinen verkostoituminen ja arvoketjut vahvistamassa matkailun liiketoimintaa ja asiantuntijuuden kasvua

Saavutettavuuden kehittäminen ja erityisesti lentoliikenteen lisääminen hiljaisen sesongin aikoihin. Lentoliikenneriippuvuuden kompensoiminen kehittämällä esim. rajat ylittäviä kiertomatkailutuotteita (Visit Arctic Europe -hanke)

II) Lapin arktinen matkailun ekosysteemin rakentaminen

Lapin arktinen matkailun ekosysteemi, jonka avulla tiivistetään matkailuelinkeinon, liitännäistoimialojen sekä tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatioiden välistä yhteistyötä tavoitteena matkailun kestävä kasvu ja kehittyminen jatkossakin Lapin ”vientituotteena”

III) Rohkeat matkailutuotteiden ja palvelujen kehittämiskokonaisuudet tukemaan matkailun kasvutavoitteita sekä kestävää kehitystä

Kokonaisvaltaisen palvelukonseptin kehittäminen huomioiden asiakkaiden räätälöidyt tarpeet

Toimialojen törmäyttäminen tuotteistamisessa

IV) Kansainväliset investoinnit luomassa perustaa matkailun kasvulle

Investointiaihioiden yhteensovittaminen ja konseptointi hankkeiksi

VISIT ARCTIC EUROPE – Rajat ylittävän yhteistyön voimaa matkailumarkkinoinnissa

Lapin Matkailuelinkeinojen liiton (LME) koordinoiman verkostohankeen tavoitteena oli Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden kehittäminen yhtenäiseksi laadukkaaksi arktiseksi matkailualueeksi, joka on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja tunnettu kohde.

Kolmevuotisessa hankkeessa keskiössä ovat olleet matkailumarkkinointi, alueen matkailutoimijoiden verkostojen vahvistaminen sekä yhteistyö kansainvälisten matkanjärjestäjien kanssa. Kansainvälisessä matkailumarkkinoinnissa on tärkeää ymmärtää yhteistyön arvo. Matkailualan toimijat eivät ole hankkeessa kilpailemassa keskenään, vaan arktista Eurooppaa matkailualueena luodaan yhdessä.

Parasta tässä hankkeessa on yrittäjälähtöisyys, olemme tehneet sitä, mitä alueen yrittäjät haluavat ja kaipaavat. Kaikki toimijat ovat saaneet mahdollisuuden tutustua kollegoihinsa toisista maista ja verrata omia toimintamallejaan. Enemmän hyötyä matkailumarkkinoinnista saa yhdessä kuin yksin.”

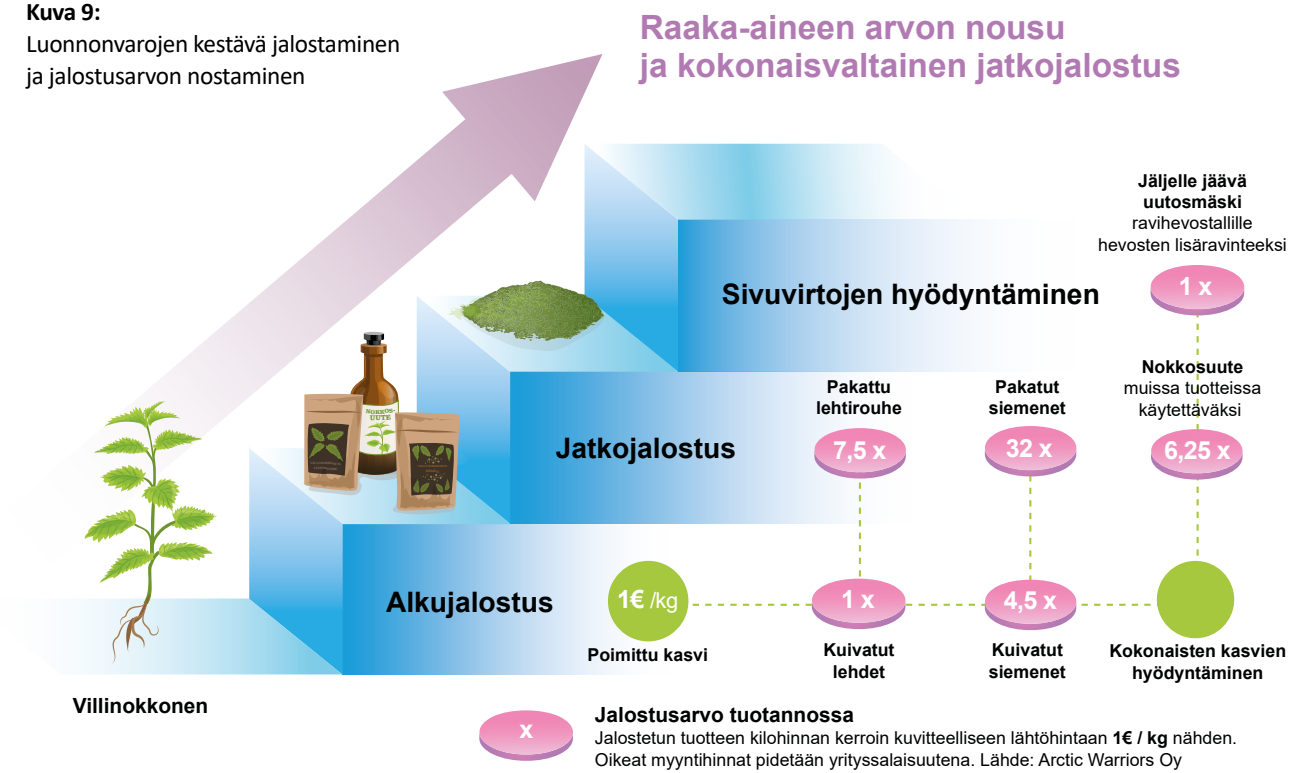
– Nina Forsell,
Lapin Matkailuelinkeinojen liiton toiminnanjohtaja

2.3.3 Luonnonvarojen jalostusasteen lisäämisestä kasvua liiketoimintaan

Lapissa luonnonvarojen käyttö ja jatkojalostaminen paikallisesti on vielä hyvin vähäistä suhteessa potentiaaliin. Viimeisten vuosien aikana on jalostusarvon nostamiseen kuitenkin panostettu. Uuden kasvun luominen edellyttää toimintaedellytysten parantamista ja systemaattista resursointia kehittämistyöhön. *Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä* -strategiassa halutaan vahvistaa jalostusasteen kasvua alueellisella tasolla. Tämä luo onnistuessaan uusia työpaikkoja ja tuotteita, joilla on kansainväliset markkinat ja iso merkitys paikallistalouteen.

Luonnonvarojen kestävä jalostaminen ja jalostusarvon nostaminen on yksi tärkeimmistä

Kuva 9:
Luonnonvarojen kestävä jalostaminen ja jalostusarvon nostaminen

KOLARI KASVAA LUONNOSTA

Tunturi-Lapissa konseptoidaan aluekehitysrahaston hankkeen avulla uudenlaista liiketoimintamallia, joka kantaa nimeä Valoisten kesäöiden ja keskiyönauringon kasvattamaa Sinulle. Mistä tässä on oikein kyse? Siitä kertoo enemmän Kolarin kehitysjohtaja Johanna Koivumaa:

Lapin matkailun kasvu on tuonut kysyntää myös lappilaisille elintarvikkeille ja erilaisille luonnon raaka-aineista tuotetuille luonnontuotteille. Puhtaassa luonnossa kasvavan superfoodin ja lähiruuan sekä hyvinvointituotteiden kysyntä kasvaa. Meidän alueella käyvät kansainväliset asiakkaat vievät osaltaan lappilaisen puhtaan ruuan viestiä myös kotimaihinsa ja maailmalla kasvava hyvinvointitrendi luo tilausta tähän vientiin. Tällä hetkellä lähiruokaa ja luonnontuotteita valmistetaan kuitenkin pieniä määriä kerrallaan ja haastetta on jo vastata paikalliseenkaan kysyntään. Vienti pysähtyy siihen, että tuotanto on hyvin pienimuotoista ja käsityötyyppistä. Sekä kotiettä varsinkin kansainvälisillä markkinoilla asiakkaat odottavat laadun ohella määrällistä kasvua sekä toimitusvarmuutta.

Me tässä hankkeessa kokoamme yhteen Tunturi-Lapin lähiruoka- ja luonnontuotetuottajat, ja tästä toiminnasta kiinnostuneet sekä paikalliset ostajat. Haluamme selvittää millaisilla edellytyksillä Tunturi-Lapin alueelle ja erityisesti Kolarissa voidaan perustaa teolliseen tuotantoon tähtäävä luonnontuote- ja lähiruokalaitos koekeittiöineen. Tavoitteena on kestävän tuotannon ja liiketoiminnan näkökulmasta luoda tuotantoketjuja, jotka tuovat alueelle uutta työtä."

painopisteistä lappilaisen aluetalouden kilpailukyvyn vahvistamisessa. Uusiutuvien luonnonvarojen jalostusarvon lisääminen on taloudellista toimintaa, joka hyödyttää kokonaisvaltaisesti Lapin metsä- ja peltovarantoja. Samalla se luo kokonaan uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia ja vahvistaa koko Lapin tasapuolista kasvua. Lapissa on tavoitteena lisätä biotalouden jalostavaa pk-yrittäjyyttä erityisesti kärkitoimialoissa.

Tulevaisuudessa metsäteollisuuden tulonmuodostus muuttuu ja panostus korkean jalostusarvon uusiin tuotteisiin tarjoaa mahdollisuuksia myös Lapissa. Kehitteillä olevat biojalostamot luovat pohjaa pk-yritystoiminnan kehittämiselle.

Luonnonvarojen jalostusasteen kasvun lisäämiseksi on panostettava seuraaviin kehittämiskokonaisuuksiin:

- **Paikallisten ja alueellisten arvoketjujen rakentaminen sekä alkutuotannon toimintaedellytysten vahvistaminen**
- **Lapin metsä- ja peltovarantoja hyödyntävien tuote-, palvelu- ja tuotantoinnovaatioiden kehittäminen kaupallisiksi tuotteiksi**
- **Liiketoimintaedellytysten ja verkostomaisten liiketoimintamallien kehittäminen tukemaan yritysten kasvua**
- **Asiantuntijuuden kasvattaminen sekä jalostusarvon lisääminen kansallisella ja kansainvälisellä verkostoitumisella**

Puurakentamisella voidaan luoda uutta tulevaisuutta

Puu on ekologinen ja kestävän kehityksen mukainen materiaali. Se on uusiutuva luonnonvara, jonka valmistuksesta aiheutuvat ympäristöhaitat ja energiankulutus ovat minimaaliset verrattuna esimerkiksi tiileen, betoniin ja teräkseen. Erityisesti viime aikoina on nostettu esille puun ja puurakentamisen hyötyjä, jotka on tunnistettu yli Suomen rajoja:

- Puun rakentamisessa hillitsee ilmastonmuutosta
- Puulla on tutkitusti rauhoittava ja keskittymistä tukeva vaikutus, esim. kouluissa
- Puu vaikuttaa positiivisesti mm. sisäilman laatuun, kosteustasapainoon, viihtyvyyteen ja akustiikkaan
- Rakennettujen esimerkkien valossa uusissa puukouluissa on päästy eroon sisäilmaongelmista
- Puu vaikuttaa positiivisesti ihmisten hyvinvointiin

Lapissa on kehitetty puurakentamista viimeisten vuosien aikana monella taholla. Kemissä rakennetaan Arktisen puurakentamisen osaamiskeskuksesta, jossa keskitytään erityisesti CLT-materiaalin käyttöön rakentamisessa. Sodankylän kunta on panostanut arktisen puurakentamisen nostamiseen ja Rovaniemellä suunnitellaan ekokampusta. Lisäksi myös monet muut kunnat ovat panostamassa puun käyttöön rakentamisessa ja elinkeinoista matkailuala on ollut edelläkävijä puun monipuolisessa käytössä.

Lapissa pitkät perinteet puurakentamisessa, alan koulutusta ja pioneeriyrityksiä. Nämä lähtötekijät yhdessä määrätietoisen panostuksen kanssa antavat hyvän pohjan puurakentamisen kehittämiseksi kasvavaksi vientialaksi.

2.3.4 Uudet nousevat alat uuden liiketoiminnan mahdollistajina

Luonnollisena osana yhteiskunnan kehitykseen kuuluu yrittäjyyden ja yritysten jatkuva muuttuminen. Teknologian kehittyminen luo uusia tarpeita ja toisaalta mahdollistaa täysin uudenlaisia tuote- ja palvelukonsepteja. Uuden sukupolven lappilaisille yrityksille on luonteenomaista korkea erikoistumisen aste, joka palvelee tuotannollisia arvoketjuja tuottaen monipuolisia tuotteita ja palveluja. Käytännössä yritykset toimivat koko ajan rajapinnoissa, joissa palvelujen ja teknologioiden integroituminen synnyttää jatkuvasti uusia tuotteita.

Jotta Lappi ja lappilainen liiketoiminta pysyisi kilpailukykyisenä, on markkinoiden asettamissa haasteissa oltava ajanhermoilla. Toisaalta Lapin on osattava tarttua uusiin mahdollisuuksiin. Yritysten on osattava ennakoida ja reagoida nopeasti, koska uudet mahdollisuudet nousevat esille entistä kiivaammalla tahdilla. Nopea murros aiheuttaa haasteita yrityksille mukautua, mutta samalla se avaa ovia uusille liiketoimintamalleille ja yrityksille.

Samaan aikaan arvostetaan yhä enemmän perinteisiä käsin tehtyä tuotetta ja luontoarvoja kunnioittavia tai hyvinkin pelkistettyjä elämyksellisiä palveluja, joiden tehokas tuottaminen on mahdollista digitaalisia ratkaisuja hyödyntämällä.

EU:ssa on noussut viimeisten vuosien aikana yhä vahvemmin esille Social economy[4] eli sosiaalisesti kestävä talous -ajattelu, jossa liiketoiminnassa korostuvat yhteiskuntalähtöiset periaatteet.

Sosiaalisesti kestävän talouden toimintaperiaatteisiin kuuluvat avoimuus ja yhteiskunnallisen hyödyn tavoittelu taloudellisen hyödyn lisäksi. Sosiaalisesti kestävässä taloudessa haetaan erityisesti liiketoimintamalleja, joissa toimitaan tavallisten yritysten toimintaperiaatteella, mutta työllistäminen kohdistuu hankalassa elämäntilanteessa oleviin henkilöihin.

Uusien nousevien alojen tunnistaminen edellyttää prosessia, jossa on yhdessä sovitut käytänteet ennakoida mahdollisuuksia. Toisaalta tekijöiltä vaaditaan myös riskinottoa ja rohkeutta kokeilla erilaista yritystoimintaa. Lappi on vahva toimija eurooppalaisissa verkostoissa, joissa uudenlaista liiketoimintaa kehitetään. Tämä yhteistyö on saatava kuitenkin paremmin koko Lapin käyttöön ja vahvistamaan liiketoiminnan kasvua. Uudet nousevat alat tarvitsevat kehittyäkseen myös uutta työvoimaa ja sukupolvea.

4 https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_en

Potentiaalisia tulevaisuuden nousevia aloja

Uudet liiketoimintamallit, jatkuvasti kehittyvät palvelut ja tuotteet ovat omiaan luomaan pohjaa myös uusille aloille tai olemassa oleville aloille uusiutumisen kautta nousta uudeksi kehittyväksi niin sanotuksi nousevaksi alaksi (emerging industries).

Kyse voi olla vuosia toiminnassa olleesta alasta, jonka merkitys nousee murroksen myötä uuteen arvoon tai kyse voi olla täysin uudesta aiemmin tunnistamattomasta palvelutarpeesta, joka luo pohjan uudenlaiselle liiketoiminkonseptille kasvaa.

Onnistuessaan uudet nousevat alat vievät yritykset suoraan kehityksen kärkeen. Tällä hetkellä Lapissa on esimerkiksi kehittymässä kaksi erilaista alaa, joista molemmat voivat nousta tulevaisuuden tekijöiksi.

Lapissa **liikunta-ala** on hyvä esimerkki nousevista aloista. Lapista löytyy vahvaa osaamista liikunnan ja urheilun osalta niin koulutus- ja tutkimusorganisaatioista kuin myös yrityskentältä (matkailu ja hyvinvointialojen puolelta). Liikunta-alan osaaja ja koulutusvienti on merkittävä mahdollisuus Lapissa.

Lappi kehittää **robotiikkaa** etenkin liikenteen testiympäristönä muun muassa Aurora-älytie -hankkeen avulla Muonion, Kolarin ja Enontekiön kunnissa. Kehitteillä on robottiautoja ja platoon -tekniikkaa logistiikkaan sekä pienemmissä määrin dronien testausta. Kokonaisuudessaan tämä testitoiminta muodostaa huomattavan kasvupotentiaalin, jossa yhdistyvät niin tekninen osaaminen kuin Lapin erityisolosuhteiden luova hyödyntäminen kylmä- ja talviteknologioiden sekä ajoneuvotestauksen kehittämiseen.

Uusien nousevien alojen tunnistamista tukevat kehittämiskokonaisuudet jakaantuvat seuraaviin tavoitteisiin:

I) EU-tason verkostoituminen tukee rohkeita valintoja ja kokeiluja elinkeinojen murroksessa

Osaamisen kasvattaminen ja parhaiden käytäntöjen hakeminen

EU-yritysrahoitusmallien parempi hyödyntäminen

II) Maakunnallinen toimintamalli osana EU-tason yhteistyötä tunnistaa ja tukee uusia nousevia aloja

Ennakointi, yhteistyö, tuki ja sparrauskokonaisuus

Tukijärjestelmä uusien alojen yritysten ja osuuskuntien luomiseen

Osana innovaatio- ja kehittämisympäristöjä

Yritysrahoitusmallien kehittäminen alueellisesti

III) Lappilainen sosiaalisesti kestävän talouden toimintamalli turvaa monipuolista kasvua ja integroituu osaksi EU-tason yhteistyötä

Sosiaalisesti kestävää taloutta Lapissa

Lappi on mukana komission European Social Economy Regions 2018 -pilotissa, jossa 30 eurooppalaista aluetta hakevat parhaita käytänteitä sosiaalisesti kestävän talouden kehittämiseksi. Komissiossa on arvioitu, että tällä hetkellä 10 prosenttia eurooppalaisesta yritystoiminnasta kuuluu sosiaalisesti kestävän talouden piiriin. Tätä lukua halutaan kasvattaa tulevina vuosina. Lappi on etujoukoissa EU:ssa kehittämässä uudenlaista sosiaalista ja yhteiskunnallista yrittäjyyttä.

Lapissa sosiaalisesti kestävää taloutta toteuttavat jo muun muassa Leader-toiminta, hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämisen palveluja tuottavat säätiöt, kyläyhdistykset sekä lappilainen yhteisöllinen toimintakulttuuri. Sosiaalisesti kestävä talous pureutuu Lapin tulevaisuuden peruskysymyksiin: kuinka olemassa olevilla resursseilla voidaan taata alueen hyvinvoinnin edellytykset, kuinka työllistää hankalassa tilanteessa olevia ja kuinka estää pääoman valuminen alueen ulkopuolelle.

Yksi selkeä tapa edistää sosiaalisesti kestävää taloutta on sosiaalisen kestävyyden huomioon ottaminen julkisissa hankinnoissa. Esimerkiksi Kittilässä ja Sodankylässä kunnat ovat lähteneet uudistamaan omia hankintastrategioita aluetalouden ja kestävän kehityksen näkökulmista. Näin julkinen hankintatoimi voi edistää omalla toiminnallaan vähähiilistä taloutta ja lähituotannon kehittymistä sekä alueiden elinvoimaisuutta mahdollistamalla paikallisten yritysten osallistumista julkisiin tarjouskilpailuihin.

”Kun kyseessä on toimintakulttuurin muutos, vie se aikaa ja vaatii kuntien sitoutumisen. Jostain on aloitettava, ja mukaan hankintojen kehittämiseen toivotaan kaikki kunnat ja maakunta, sekä myös muut julkiset hankkijat, myös hankkeet”, kertoo Kittilän kunnan projektipäällikkö Katja Kaunismaa.

Kuva 10:
Kehittyvän arktisen liiketoiminnan keskeisiä teemoja.

2.4. Prioriteetti 2: Arktinen osaaminen, uudistuminen ja innovaatiot vahvistamassa kasvua ja kansainvälistä liiketoimintaa

Lapin taloudellisen kehityksen perustana on tukea alueen toimijoiden kapasiteettia kehittää kansainvälistä liiketoimintaa. Lisäksi lähtökohtana on luoda mahdollistava ympäristö innovaatioille sekä tukea kaupallistumista. Lapin yrityksissä, tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatioissa on hyödyntämättömiä arktisia ideoita, jotka ovat kaupallistettavissa, mutta ne tarvitsevat sitä varten erityistukea.

Lapissa on monipuolinen koulutus- ja tutkimusverkosto, joka pystyy tarjoamaan laboratorioita sekä testaus- ja kehittämisympäristöjä. Oma lukunsa ovat myös yksityiset kylmien olosuhteiden testausympäristöt. Lapissa on panostettava jatkossakin arktisten osaamis- ja innovaatioympäristöjen käyttöön.

Hyödyntämällä osaamisalustojen potentiaali voidaan luoda lappilainen toimintamalli, jossa oppilaitokset, tutkimuslaitokset ja muut tahot integroituvat uudella tavalla alueen liiketoiminnan kehittämiseen. Verkottamalla osaamisalustoja ja tuomalla kansainvälinen TRL-käytäntö[5] osaksi yhteistyötä saadaan hyviä liiketoimintamalleja.

Osaavan työvoiman saanti arktisella alueella on kriittinen menestystekijä, joka vaikuttaa kaikkiin sektoreihin. Avainasemassa ovat monipuolisen koulutustarjonnan säilyminen sekä uuden tarvelähtöisen koulutuksen ja muuntokoulutuksen suuntaamiseen tähtäävät toimenpiteet. Lisäksi on erittäin tärkeää tukea yritysten rekrytointeja. Yhdistämällä opetuksen uudistaminen osaksi osaamisalustoja luodaan pohjaa myös elinkeinoelämälähtöiselle koulutukselle.

Yritysten ja organisaatioiden osaamisen vahvistaminen on yhä tärkeämpää elinkeinoelämän kansainvälistyessä. Ulkomaalaiset työntekijät vahvistavat yritysten ja organisaatioiden osaamista sekä monikulttuurisuutta.

Ajanhermolla oleva TKI-toimina ja koulutus ovat avainasemassa Lapissa, kun maakunnasta luodaan innovatiivista ja yrittäjähenkistä aluetta. Koulutuksenjärjestäjien ja TKI-toimijoiden vuorovaikutusta alueen yrityskentän välillä on kehitettävä systemaattisesti edelleen. Nämä toimijat ovat myös kansainvälisen verkostoitumisen ytimessä.

5 Technology Readiness Level – Teknologian kypsyyden arviointi- ja kehittämismalli, jota käytetään kansainvälisissä rahoitusinstrumenteissa. https://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/support/faqs/faq-2890.html

Kehittämisympäristöt lappilaisen TKI-toiminnan ytimessä

Lapissa on perinteisesti arvostettu kehittämisympäristöjen ja siellä työskentelevien asiantuntijoiden merkitystä alueen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle (TKI), minkä vuoksi niihin on myös investoitu paljon. Kehittämisympäristöt ovat oppimis- ja innovaatiokäyttöön tarkoitettua fyysisiä ja virtuaalisia ympäristöjä, kuten laboratoriota, studioita, pajoja tai simulaatioympäristöjä, joissa tuotteita,
palveluita ja osaamista voidaan edelleen kehittää.

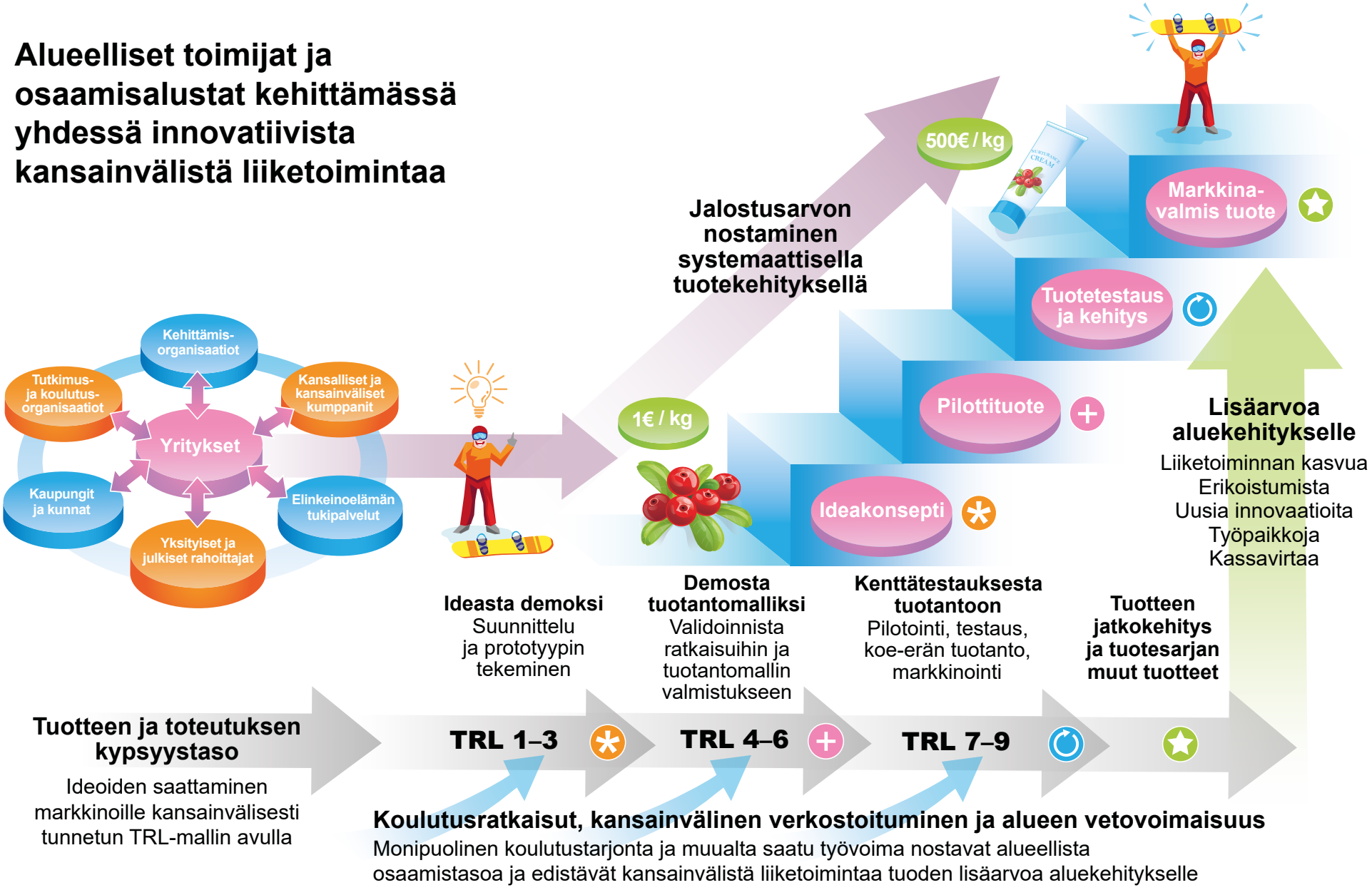
Vuodesta 2015 lähtien Lapissa on kehitetty systemaattisesti TKI-yhteistyötä Arktiset kehittämisympäristöt -klusterityöskentelyn kautta. Erillään toimivat TKI-ympäristöt ja asiantuntijapalvelut on koottu alueen elinkeinoelämää palvelevaksi yhtenäiseksi toimijaksi, joka mahdollistaa elinkeinoelämän kehittymisen, yritysten investoinnit tuotekehitykseen sekä kansainvälistymisen. Klusteriyhteistyössä on mukana 50 modernia arktisia TKI-palveluita tuottavaa kehittämisympäristöä, joissa työskentelee yhteensä 750 asiantuntijaa.

Tavoitteena on:

- Toimia koulutuksen, TKI-toiminnan ja elinkeinojen kohtaamispaikkoina
- Tuottaa osaajia vastaamaan yrityskentän erityistarpeita
- Yritysten kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen
- Toimia kasvuympäristönä uusille yrityksille
- Ydinosaamisen tunnistaminen ja osaamisen painopisteiden hallitseminen
- Yhteisten palvelumallien kehittäminen
- Lapissa toimivien Arctic Smartness -klustereiden yhteistyön vahvistaminen
- Kansainvälisen rahoituksen ja osaamisen lisääminen

Lisätietoja:
ARCTICSMARTNESS.EU

Alueelliset toimijat ja osaamisalustat kehittämässä yhdessä innovatiivista kansainvälistä liiketoimintaa

Kuva 11: Koulutus ja TKI tukemassa jalostusarvon kasvua – TRL käytännössä.

Strategiset kehittämiskokonaisuudet perustuvat lappilaiseen kansainvälisesti verkostoituneeseen innovaatiojärjestelmän rakentamiseen, joka vahvistaa ja tukee Lapin elinkeinopoliittisia tavoitteita:

- **Maakunnallinen malli innovaatiotoiminnalle. Toiminta voi olla joko instituutio- tai verkosto-muotoista. Toiminnalla on oltava omat toimintaperiaatteet ja sille on osoitettava erilliset resurssit. Osaaminen ja TKI-toiminta muodostavat toisen puolen maakunnan innovaatio-toiminnasta. Toimintaa on ohjattava tukemaan arktisen liiketoiminnan kehittymistä.**

- **Kansainvälisesti vahva ja houkutteleva osaajien Lappi, jossa yhdessä panostetaan alueen vetovoimaisuuden kasvattamiseen. Alueellisten työvoima-, koulutusorganisaatioiden ja elin-keinotoimijoiden saumaton yhteistyö luo alustan osaamispohjan kasvattamiselle ja uusien työpaikkojen luomiselle.**

- **Kansainvälinen verkostoituminen tukemassa arktisten osaamis- ja innovaatioympäristöjen kasvua vahvaksi alueelliseksi ja kansalliseksi toimijaksi. Kansainvälinen rahoitus koulutuksen ja TKI -toiminnan vipuvoimana ja kaupallistajana.**

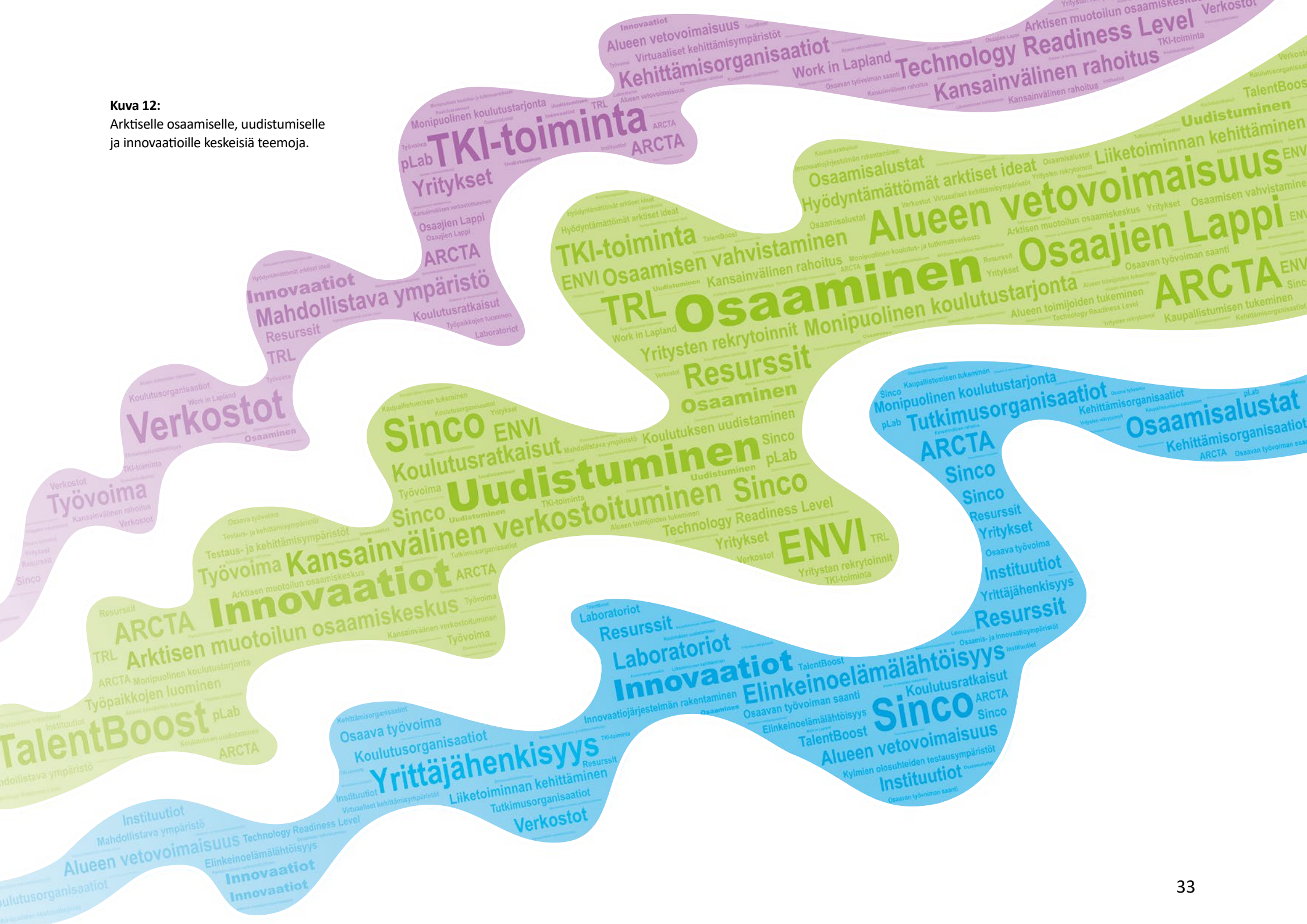
Osaajamarkkinoinnilla ratkaisuja työvoiman saatavuuteen

House of Laplandin Talent Boost-ohjelma toteuttaa osaajamarkkinointia, jonka tavoitteena on kasvattaa Lapin vetovoimaa osaavan työvoiman houkuttelussa. Lapin erinomaiset kasvunäkymät erityisesti matkailussa, biotaloudessa sekä kaivannaisteollisuudessa luovat yhä kasvavaa kysyntää osaavalle työvoimalle. Tämän vuoksi Lapissa on osaajia löydettävä myös maakunnan ulkopuolelta ja kansainvälisiltä työmarkkinoilta.

Talent Boost-ohjelman yhtenä toimenpiteenä on toteuttaa kohdennettu markkinointikampanja, jonka tavoitteena on houkutella Lappiin ulkomaista työvoimaa tulevalle matkailusesongille.

Kampanja toteutetaan yhteistyössä Lapin TE -palveluiden kanssa. Kampanjan tavoitteena on saada kansainväliset osaajat kiinnostumaan Lapista työ- ja asuinpaikkana sekä osallistumaan *Work in Lapland* -rekrytointitapahtumaan ja hakemaan avoinna olevia sesonkityöpaikkoja.

Talent Boost-ohjelma kokoaa yritykset ja julkiset toimijat yhteen luomaan Lappiin uutta osaajaveto-voimaa. Tavoitteena on vahvistaa mielikuvaa Lapista rohkeiden ihmisten maakuntana, jossa unelmista voi tehdä totta. Ohjelmaan osallistuvat yritykset ja työnantajat hyötyvät osaajille suunnatusta yhteis-markkinoinnista, jolla toimialan ja paikkakunnan mahdollisuudet ja avoimet työpaikat tavoittavat niistä kiinnostuneet.

Kuva 12:
Arktiselle osaamiselle, uudistumiselle ja innovaatioille keskeisiä teemoja.

2.5. Prioriteetti 3: Alueellinen ekosysteemi (Regional Ecosystem) kansainvälistymisen perustana

Alueelliset yhteistyömallit sekä tehokas ja älykäs voimavarojen käyttö ovat kestävän kehityksen perusta. Lapissa on oltava vahva alueellinen ekosysteemi, joka on yhteistyön perusta. Selkeät roolitukset maakunnallisessa kehittämisessä luovat pohjan arktisen liiketoiminnan kasvulle ja asiantuntijuuden kehitykselle. Koulutus, tutkimus, kehittäminen ja innovaatiotoiminta jakaantuvat eri toimijoiden vastuulle. Innovaatiotoimintaa johdetaan yhdessä kuntien ja kaupunkien kanssa. Maakuntauudistusta suunniteltaessa ja toteutettaessa eri toimijoiden roolit tarkentuvat.

Maakunnan kasvupalveluiden, Team Finland -palveluiden sekä rakenne- ja maaseuturahaston yritysrahoituksen keskeisinä tavoitteina on yritysten menestyminen. Kun maakunnan järjestämät palvelut sovitetaan yhteen kuntien elinvoimapalveluiden ja muiden yrityspalveluiden kanssa, saadaan koko Lappia hyödyttävät palveluketjut.

Entrepreneurial governance -hallintomalli, joka perustuu verkostomaiseen yhteistyöhön ja vuoropuheluun, toimii ekosysteemissä läpileikkaavasti ja tukee rohkeita valintoja, uskallusta yrittää ja mahdollistaa kokeilukulttuurin. Uuden maakunnan talouden kasvua tuetaan alueellisen ekosysteemiajattelun vahvistamisella, jolle Lapissa on hyvä perusta läpileikkaavan klusteritoiminnan ja laajapohjaisen kehittämistyön avulla.

Hyvän johtamisen malli kannustaa yhteistyöhön ja uskallukseen rikkoa perinteisiä toimintatapoja. Uusi maakunta on ikään kuin joukkueenjohtaja, joka kehittää yhdessä eri sidosryhmien kanssa Lappia vahvaksi toimijaksi sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Jatkuvasti muuttuvassa taloustilanteessa kasvua ja kilpailukykyä ei pidetä yllä pelkästään omalla osaamisella, vaan siihen tarvitaan monipuolista yhteistyötä kuten kansainvälisiä arvoketjuja, verkostoja ja klustereita. Vahva ekosysteemi toimii myös kantavana voimana kansainvälistymisessä, mikä tarkoittaa hyvin erilaisia asioita toimijasta riippuen. Kansainvälistymisen lähtökohtana on oltava vahva maakunnallinen yhteistyö, joka ”tunnistaa ja tunnustaa” erilaiset keinot ja tarpeet.

Alueiden merkitys yhteistyön kehittämisessä EU:ssa ja arktisilla alueilla korostuu tulevaisuudessa entisestään. Aktiivista toimimista esimerkiksi Barentsin Euro-Arktisen alueen yhteistyöfoorumeissa, Pohjois-Kalotti-yhteistyössä ja NSPA-verkostossa[6] on vahvistettava. Myös Kiina-yhteistyö muodostuu entistä tärkeämmäksi kaikilla liiketoiminnan aloilla. Lisäksi Lapin on oltava avoin laajemmalle kansainväliselle yhteistyölle.

6 Barentsin euroarktinen neuvosto, Barentsin alueneuvosto, www.barentscooperation.org | Pohjoiskalotin neuvosto, www.pohjoiskalotinneuvosto.fi | The Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) network, http://www.nspa-network.eu

Arktinen älykäs maaseutuklusterityö

Lapissa Maaseutuklusteri vastaa maaseudun murroksen aiheuttamaan haasteeseen. Tulevaisuudessa Lapin maaseutu on älykkäästi erikoistunut, elävä alue, joka ponnistaa korkealle laadukkaista raaka-aineista valmistettujen tuotteiden ja palveluiden voimin.

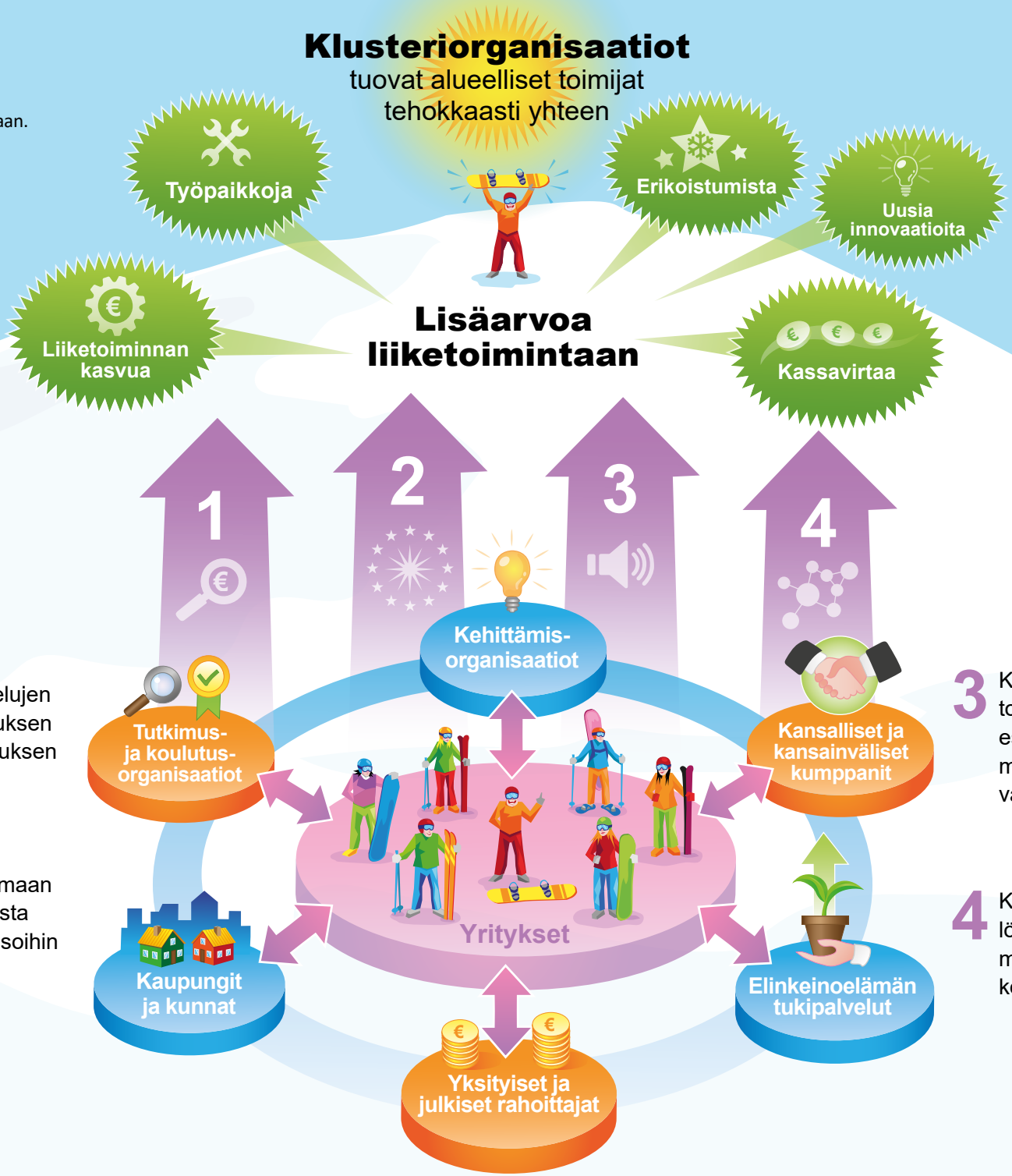
Maaseutuklusteri tuo esille maaseudun potentiaalin ja pääomapaon negatiiviset vaikutukset, joita syntyy muun muassa energia- ja elintarvikehankinnoista. Pääomapakoon pureudutaan synnyttämällä ja kehittämällä liiketoimintaa elintarvikkeiden jalostuksen ja hajautetun energiantuotannon toimialoille. Tavoitteena on muuttaa Lapin rikkaat luonnonvarat kestävällä tavalla aluetaloutta hyödyttäväksi varallisuudeksi ja tukea lappilaisia yrittäjiä sekä yrittäjiksi aikovia.

Yksi lappilainen innovaatio on Elintarviketalo-konsepti, jota on kehitetty klusterissa kuntien, kehittäjien ja yrittäjien välisessä yhteistyössä. Elintarviketalo tuo alueen elintarvikkeita tuottavat yritykset saman katon alle, mikä vähentää tuotanto- ja jakeluketjuja, kustannuksia sekä päästöjä. Fyysisiä Elintarviketaloja toimii Lapissa jo Rovaniemellä sekä Kemijärvellä. Lisäksi sellaisia on kehitteillä esimerkiksi Sodankylässä.

Maaseutuklusteri yhdistää useita erilaisia toimijoita työskentelemään saman päämäärän saavuttamiseksi ja löytää laajasta verkostosta asiantuntijat vastaamaan maaseudun haasteisiin. Toiminta on avointa. Tällä hetkellä klusterissa ovat mukana muun muassa aluekehittäjät, yrittäjät, rahoittajat, tutkijat, koulutuksen edustajat, julkinen sektori, opiskelijat ja tavalliset kuluttajat. Klusteri koostuu kolmesta osa-alueesta: yrittäjyyden kehittäminen, osaamisen kehittäminen sekä aluekehitys.

Tehemä pois yhessä
#RakkaudestaLappiin!

Kuva 13:
Klusteroitumisella rakennetaan lisäarvoa lappilaiseen liiketoimintaan.

1 Klusteri tukee yrityksiä elinkeinoelämän tukipalvelujen hyödyntämisessä, tutkimuksen vahvistamisessa ja rahoituksen hankkimisessa.

2 Klusteri voi avustaa hakemaan yhteistä EU-hankerahoitusta tai vastaamaan yhdessä isoihin tarjouspyyntöihin.

3 Klusterista yritykset ja muut toimijat alueella saavat apua esimerkiksi brändäykseen, markkinointiin ja edunvalvontaan.

4 Klusterin kautta yritykset löytävät uusia yhteistoiminta-malleja, uusia kansainvälisiä kontakteja ja markkinoita.

Parhaat rinnevinkit
– Alueiden välisten yhteistyöverkostojen asiantuntijuuden hyödyntäminen
Hyvässä seurassa huipulle asti
– Älykkään erikoistumisen temaattiset kumppanuudet erilaisten alueiden välisten rahoitusmallien mahdollistajina
Gondolin kyytiin!
– Teollisuus- ja PK-yritykset saavat avustusta sekä hyötyvät kehittämistoimista klusteri-toiminnassa mukana olemalla
Vipuvoimaa tunturin huipulle nousemiseen
– Klustereihin kohdistetaan n. 80% rahoituksesta
Lumikengillä tarpoen rinnettä ylös
– Vaihtoehtoisten rahoitus- ja toimintamallien kartoitus sekä haltuunotto
Tasapaino säilyy etunoja ottamalla
– Hankkeissa osoitetaan toiminnan jatkuvan myös rahoituksen päätyttyä
Alueelliset innovaatiot
– Uusien laskettelureittien ja -tekniikoiden löytäminen sekä ennakkoluuloton kokeileminen
Klustereiden ja organisaatioiden rooli onnistuneissa reittivalinnoissa
Pelipaikkojen rohkea haltuunotto kansainvälisillä laskettelurinteillä
Alueelliset menestystarinat
– Onnistuneet laskut innostavat uusia toimijoita, luovat pohjaa tulevaisuuden liiketoiminnalle ja avaavat uusia rahoitusmahdollisuuksia
RESURSSIT
Alueellinen ekosysteemi kansainvälistymisen perustana
AKTIIVISET TOIMIJAT
TOIMINNAN OHJAAMINEN JA TUKEMINEN
SKI SCHOOL
AFTERSKI
Kaikki yhdessä saman katon alla
– Lappilaiset toimijat yhdessä kansainvälistymässä, uusi maakunta kansainvälistymisen joukkuejohtajana
Tekniikka kunnossa!
– Yhdessä sovitut työskentelymallit ja käytänteet vievät asioita hallitusti eteenpäin
Arviointi
– Ensiapu, diagnoosi ja tarpeellinen hoito järjestyvät tarvittaessa
Valmentajan vastuu
– Hyvän johtamisen malli kannustaa aktiiviseen alueelliseen ja kansain-väliseen yhteistyöhön sekä rajapinnoilla liikkumiseen
Uusien alueellisten toimijoiden valmentaminen kansainvälisen tason laskettelijoiksi
On hyvä muistella menneitä!
– Aikaisemmista virheellisistä reittivalinnoista oppiminen ja laskettelutekniikan hiominen

Strategisten kehittämiskokonaisuudet tukevat kansainvälisesti vahvan lappilaisen maakunnan rakentamista:

- **I) Uudistuva alueellinen ekosysteemi kansainvälistymisen perustana ja kasvun tukena**
- Kansainväliset asiat ovat osa maakuntaan perustettavaa johdon strategiafoorumia
- Lappilaisten toimijoiden työnjakokartan rakentaminen toimii osana uuden maakunnan rakentamista
- Alueelliset älykkään erikoistumisen prosessit kehittyvät
- Klusteroituminen tukee verkostoyhteistyön ja arvoketjujen rakentumista, jossa moderni klusterityö luo yhteistyön perustan
- **II) Vahva maakunta tukee kestävää kasvua ja kansainvälistä toimintaa ikään kuin joukkueenjohtajana**
- Kansainvälinen verkostoituminen on yhteinen asia eli "pelipaikat" otetaan haltuun
- Perustetaan KV-asioiden koordinaatioryhmä, joka auttaa alueellista ekosysteemiä rakentumaan vahvaksi pohjaksi liiketoiminnan kasvulle. KV-asioiden koordinaatioryhmä kehittää yhteistyötä, jakaa informaatiota, priorisoi toimenpiteitä, päivittää työnjakokarttaa ja luo tilannekuvaa johdon strategiafoorumille

Kuva 14 (vas): Alueellinen ekosysteemi tuo yhteen toiminnan ohjaamisen, resurssit sekä aktiiviset alueelliset toimijat.

Kuva 15 (oik): Alueellisen ekosysteemin keskeisiä teemoja.

3. Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian toimeenpano

3.1. Kansainvälistyvä ja älykäs erikoistuminen

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian toimeenpano perustuu alueellisten toimijoiden hyvään yhteistyöhön. Kansainvälinen toiminta kasvaa ja monipuolistuu. Strategia vahvistaa eri toimijoiden roolia, mutta samalla pidetään mielessä, että kansainvälistyminen tarkoittaa eri asioita yritykselle, oppilaitokselle, kunnalle tai aluekehittämisorganisaatioille. Lapin tulevaisuudelle on tärkeää löytää synergiat yhteistyössä. Samalla on hyödyllistä hakea ratkaisumalleja sille, miten erilainen kansainvälistyminen voidaan aidosti integroida tukemaan eri tahoja. Lisäksi etsitään vastauksia, miten oppilaitosten liikkuvuutta voidaan kehittää määrätietoisemmin yhdessä yritysten kanssa tuomaan lisäarvoa liiketoiminnan kehittämiselle.

Tässä strategiassa on valittu näkökulmaksi panostaa tekemiseen, joka vahvistaa edellytyksiä toimia kansainvälisellä toimintakentällä niin Lapissa kuin Lapin ulkopuolellakin. Strategian toimet voimistavat Lapin roolia arktisena vaikuttajana, innovatiivisena ja yrittäjähenkisenä alueena. Strategian keskiössä on kehittää toimintaa, joka luo parhaat toimintaedellytykset arktiselle liiketoiminnalle kasvaa ja kehittyä. Liiketoiminta tarvitsee kehittyäkseen osaavaa työvoimaa sekä tukea tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen. Alueellinen ekosysteemi klustereineen ja palveluineen kehittää toimintaedellytyksiä vahvistamalla alueen toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimimalla kansainvälisissä yhteistyöfoorumeissa.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian tavoitteena on vahvistaa Lapin Arktisen erikoistumisen ohjelman prioriteetteja. Älykäs erikoistuminen nähdään ennakoidusti kansainvälistyvänä toimintana, joka integroi alueelliset tehtävät osaksi laajempaa EU-yhteistyötä.

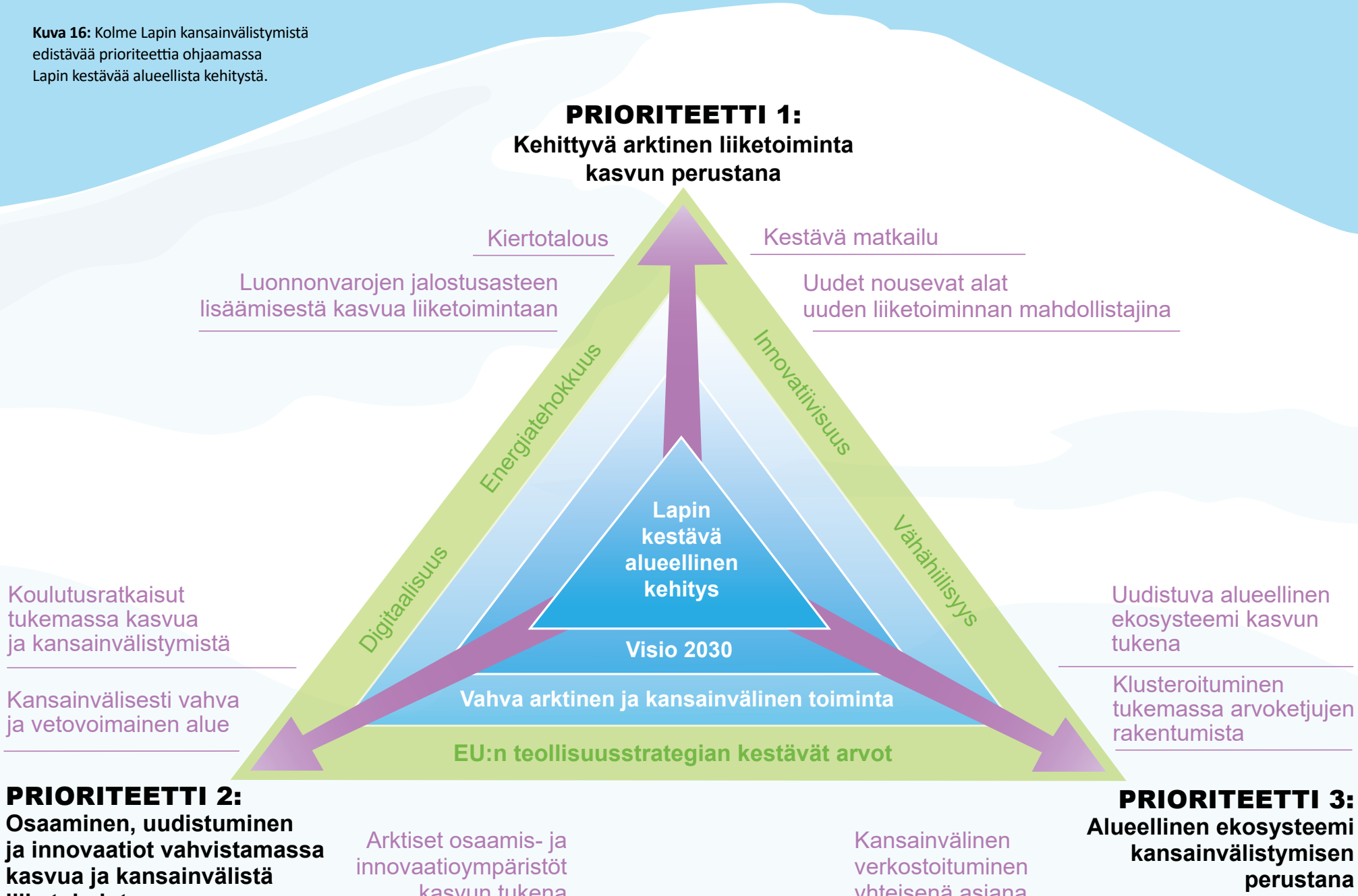
Lappi kurkottaa kansainvälistymisessä ja älykkäässä erikoistumisessa ennakkoluulottomasti kohti tulevaisuutta. Hyödyntämällä kokemuksia ja onnistumisia sekä tekemällä selkeän rahoituksellisen tiekartan pystyy Lappi saavuttamaan kansainvälistyvän älykkään erikoistumisen asetetut tavoitteet ja prioriteetit. Strategian toimeenpanon lähtökohtana on EU-rahoituksen vaikuttavuuden maksimointi. Samalla ohjataan kehittämisnostojen vipuvoima aluetalouden kasvuun ja kansainvälistymiseen.

EU:ssa on luotu joukko älykästä erikoistumista tukevia toimenpiteitä:

- **Älykkään erikoistumisen temaattiset kumppanuudet[7] vahvistamassa liiketoiminnan uudistumista, uusiutuva energia ja elintarviketeollisuuden vahvistaminen**
- **Klusteriohjelmat tukemaan klusteroitumisen ja ekosysteemi -ajattelun vahvistamista[8]**
- **Eriliset pilottihaut tukemassa teollisuuden ja muiden toimialojen muutosta alueilla**
- **Komission pääosastojen ja eri instituutioiden yhteiset aloitteet**
- **Hyvien käytäntöjen ja onnistumisten esilletuominen**
- **Säännölliset konferenssit ja seminaarit tiedon jakamisessa**

7 http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-thematic-platforms
8 https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/cluster/excellence_en

Kuva 16: Kolme Lapin kansainvälistymistä edistävää prioriteettia ohjaamassa Lapin kestävää alueellista kehitystä.

3.2. Strategian toimeenpanon tiekartta

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian toimeenpanon ytimessä on taata rahoituksen vaikuttavuuden maksimointi ja parhaat mahdolliset tulokset alueen kehittämisessä. Lapissa tärkeimmät rahoituskeinot ovat *Rakenne- ja investointirahastojen (ERI)* instrumentit, joiden yleisenä tavoitteena on lisätä alueellista hyvinvointia ja kasvua. *Lappi-sopimus* ja sen toimeenpanosuunnitelma luovat viitekehyksen rahoituksen käytölle.

Lappi – Arktinen ja kansainvälinen menestyjä -strategian toteutus on osa *Lappi-sopimusta* ja sen toimeenpanosuunnitelmaa. EU-rahoituksen lisäksi on tunnistettava myös muut rahoitusinstrumentit, jotka tuovat oman panostuksensa kansainvälistyvän älykkään erikoistumisen toimeenpanoon. Näitä ovat esimerkiksi pohjoismainen rahoitus. Vaikka rahoitus tulee pääsääntöisesti EU-lähteistä, ei pidä unohtaa EU-rajat ylittävää yhteistyötä. Muut arktiset alueet ja Kiina ovat hyvin tärkeitä yhteistyöalueita Lapille. Strateginen suunnittelu ja vahva osallistuminen EU:n kansainväliseen toimintaan mahdollistavat rahoituksen myös tälle yhteistyölle.

Prioriteettien tiekartoissa on kuvattu tehtävät toimet, joilla saavutetaan asetetut tavoitteet. Osana Lappi-sopimuksen toimeenpanoa Lapissa katsotaan rahoituksellinen synergia.

Lisäksi sovitaan yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa EU-rahoitusten hakeminen tukemaan kansainvälistyvää älykästä erikoistumista.

Älykäs erikoistuminen ohjaa enenevissä määrin EU-rahoitusta[9] ja siksi on tärkeää nähdä eri rahoituslähteet toisiaan tukevina synergisinä kokonaisuuksina:

- **ERI, muu alueellinen ja kansallinen rahoitus kehittävät alueellisia rakenteita ja kapasiteettia**
- **H2020 vahvistaa TKI-toimintaa osana eurooppalaisia verkostoja**
- **Erasmus+ kasvattaa osaamispohjaa**
- **Interreg-ohjelmat tukevat rajat ylittäviä yhteistyömalleja ja toisilta oppimista EU-tasolla**
- **Cosme kehittävää rakenteita ja käytänteitä pk-yritysten toiminta-edellytysten parantamiseksi**
- **EFSI -toiminta edistää investointien toteutumista**
- **S3 temaattiset kumppanuudet ja klusteri-ohjelmat vahvistavat EU-tason yhteistyötä ja arvoketjujen muodostumista**

9 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4184_en.htm

Menestyksekästä Horisontti 2020 -yhteistyötä

Arktinen teollisuus ja kiertotalous -klusterin kumppanit, GTK, Luke ja Lapin AMK ovat muodostaneet menestyksekkäitä yhteistyökumppanuuksia Horisontti 2020 -ohjelman (H2020) puitteissa.

Pelkästään GTK:lle vuoden 2017 *Horisontti 2020* -ohjelman hankehaussa syntyi klusteriyhteistyön tuloksena kolme hanketta, jotka toteutetaan vuosina 2017–2021.

Mining and Metallurgy Regions of EU (MIREU) -hankkeessa perustetaan koko Euroopan laajuinen verkosto alueista, joilla on yhteisiä kiinnostuksen kohteita mineraalien raaka-ainetuotannossa. *MIREU*-hanketta koordinoi GTK, ja Lapista partnereina ovat myös Lapin liitto ja Lapin yliopisto. GTK koordinoi myös *NEXT*-hanketta, jossa kehitetään moderneja malminetsintämenetelmiä. Lapista hankkeessa on mukana myös Lapin yliopisto sekä pk-yrityksiä. Kolmantena GTK on mukana *H2020*-hankkeessa Minland, joka keskittyy kaivosteollisuuteen liittyviin maankäyttöasioihin.

Lisäksi Lapista Luke ja Lapin ammattikorkeakoulu ovat mukana H2020-rahoitteisessa *ROSEWOOD*-hankkeessa, jossa keskitytään metsäbiotalouden raaka-aineen liikkuvuuteen ja aluetason yhteistyömallien rakentamiseen.

Arctic Smartness -klusterityöskentelyssä on strategisella lähestymistavalla saatu EU:n suorarahoitteisista ohjelmista lappilaisten kumppanuuksien kautta yhteensä 23 miljoonaa euroa, josta 40-50 % hyödyttää suoraan lappilaisia toimijoita.

Lisätietoja:
ARCTICSMARTNESS.EU

PRIORITEETTI 1:
Kehittyvä arktinen liiketoiminta kasvun perustana

- Arktinen kiertotalous
- Arktinen kestävä matkailu
- Luonnonvarojen jalostusasteen lisäämisestä kasvua liiketoimintaan
- Uudet nousevat alat uuden liiketoiminnan mahdollistajina

- **Lappi – johtava kiertotalouden osaaja-alue** – monipuolinen rahoitus
- **Euroopan matkailukohteiden kärki** – kestävää matkailua
- **Uudet teknologiaratkaisut** tukemassa jalostusasteen kasvua
- **Uuden sukupolven yritykset** vahvistavat arktista liiketoimintaa

- **Paikalliset osaamiskeskittymät** tukemassa monipuolista kiertotalousosaamista ja kehittämistä
- **KV-yhteistyö vahvistamassa matkailun arvoketjujen kehittymistä** – verkostot ja investoinnit
- **Verkostoituminen EU- ja lähialueilla** – rahoitusta ja osaamista
- **Alustatalouden tarjoamat mahdollisuudet Lapissa** – uutta liiketoimintaa

- **Kansainväliset kiertotalouden teollisuusverkostot** – Arktiset alueet, EU Vanguard ja Industry 4.0
- **Rohkeat uudet matkailutuotteiden ja palvelujen kehittämiskokonaisuudet** – ympärivuotisuus
- **Liiketoimintaedellytysten ja verkostomaisten liiketoimintamallien kehittäminen** tukemaan yritysten kasvua
- **Lappilainen sosiaalisesti kestävän talouden toimintamalli** turvaamassa monipuolista kasvua

- **Alueellinen kiertotalousverkostoituminen ja uutta liiketoimintaa** – teollinen kiertotalous – kiertotalous osaksi Arktisia liiketoimintoja
- **Lapin arktisen matkailun ekosysteemin vahvistaminen** – Matkailualan vetovoimaisuuden ylläpito ja kasvattaminen
- **Paikallisten ja alueellisten arvoketjujen rakentaminen** ja alkutuotannon toimintaedellytysten vahvistaminen
- **Maakunnallinen toimintamalli** uusien nousevien alojen tunnistamiseen ja tukemiseen

2018 **Kansainvälistyminen kivijalkana** alueellisten elinkeinojen väliselle yhteistyölle sekä tuotteiden ja palvelujen arvoketjuille. **2022**

PRIORITEETTI 2:

Osaaminen, uudistuminen ja innovaatiot vahvistamassa kasvua ja kansainvälistäliiketoimintaa

- Arktiset osaamis- ja innovaatio-ympäristöt kasvun tukena
- Koulutusratkaisut tukemassa kasvua ja kansainvälistymistä
- Kansainvälisesti vahva ja vetovoimainen alue

- **Smartness RDI Excellence** – johtava arktinen TKI-verkosto
- **Lappilainen koulutusmalli** – kilpailuetuna myös koulutusviennissä
- **Tervetuloa Lappiin** – kaikki tieto yhdestä pisteestä

- **Aluelähtöiset tutkimus- ja koulutusohjelmat** tukemassa liiketoimintaa
- **Koulutuksen uudet muodot ja käytänteet** – digitaalisuus ja uudet teknologiat vahvuudeksi
- **Koulutus- ja TKI-toiminnan brändäys** – Arktinen erityisosaaja Lapista

- **Arktisten testausympäristöjen ja laboratorioiden kehittäminen**
- **Kansainvälisten koulutusohjelmien ja koulutusviennin mahdollisuuksien aktivointi**
- **KV-verkostoituminen ja rahoitusosaaminen vahvuudeksi** – KTKI tukemassa arktista liiketoimintaa – ECEI, S3

- **Arktisten innovaatioaihioiden tunnistaminen** – toimintamallit ja prosessit – ideoista kilpailukykyistä liiketoimintaa
- **Alueellisen koulutuksen yhteistyömallit vastaamassa Arktisen liiketoiminnan kasvuun** – Paikalliset tieto- ja osaamisverkostot
- **Kansainvälisen liiketoimintaosaamisen kehittämisen tuki** – Arktiset erikoistuneet yrityspalvelut alueen erityispiirteet huomioiden

2018 **2022**

PRIORITEETTI 3:
Alueellinen ekosysteemi kansainvälistymisen tukena

- Uudistuva alueellinen ekosysteemi kasvun tukena
- Klusteroituminen tukemassa arvoketjujen rakentumista
- Kansainvälinen verkostoituminen yhteisenä asiana

- **Maakunta tukee ja johtaa kestävää kansainvälistä yhteistyötä**
- **Arctic Smartness -klusterit rakentamassa KV-arvoverkostoja**
- **Yhteiset lappilaiset KV-verkostot tukemassa kasvua**

- **Entrepreneurial governance** – rohkeat valinnat ja edunvalvonta – vahva brändäys
- **Integroituminen EU-klusteritoimintaan ja verkostoihin –** EU-rajat ylittävä yhteistyö
- **EU-tason yhteistyö ja edunvalvonta, Arktinen neuvosto ja muu KV-yhteistyö**

- **Lappilainen rahoitusmalli tukemassa kehittämistoimintaa** – rahoituspolut, synergiarahoituksella vahvoja ratkaisuja
- **Alueellisten klusterilähtöisten arvoketjujen määritys ja kehittäminen**
- **Tärkeiden KV-kumppanuusalueiden tunnistaminen** – verkostoituminen, yhteiset aloitteet ja hankkeet

- **Lappilaisen alueellisen ekosysteemin muodostaminen** – osana uuden maakunnan aluekehittämisen mallia
- **Arctic Smartness -klustereiden vahvistaminen ja mallin laajentuminen** – matkailu, hyvinvointi ym.
- **Strateginen KV-yhteistyö** tukemassa arktisen liiketoiminnan kasvua ja auttamassa koulutusta sekä TKI-toimintaa verkostoitumisessa

2018 → **2022**

